

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA

și
ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-ral 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se in-
napolază.

ROMÂNUL

Reformele de peste munți.

De Ion Agârbiceanu.

Absorbiți în măsură prea mare poate de valurile pe cari chestiunea de naționalitate a început să le ridice în Ungaria, ne interesăm în măsură de tot prea neînsemnată de marile reforme în pragul cărora se află azi statul român. Prea puțini dintre noi își iau răgazul să se gândească la adâncă importanță a reformelor agrare și a lărgirii dreptului electoral ce se plănuiesc acum în România. În vara trecută, când cu mobilizarea armatei române, toată lumea, la noi, vedea, cu drept cuvânt, în acest act o strălucită manifestație a puterii României, și conștiința națională a Românilor de pretutindenea a fost întărită într'un grad neobicinuit prin pasul hotărât al regatului vecin. Dar' puțini sunt astăzi la noi cari să vadă în reformele ce se pregătesc peste munți al doilea mare document al puterii, al vitalității României.

Intr'adevăr anul trecut și anul acesta vor rămânea memorabili în istoria fraților noștri liberi: anul trecut România a arătat că are curajul, isvorit din conștiința puterii sale, să-și spună limpede cuvântul în politica externă, — anul acesta arată că are curajul să privească în față și să rezolve nevoile mari de-acasă. Anul trecut s'a făcut o cucerire externă, anul acesta se va realiza o cucerire internă, care, dacă reformele vor reuși așa cum sunt plănuite, va avea o valoare cu mult mai mare decât cucerirea externă a anului trecut.

Reforma electorală și mai ales reforma agrară vor schimba fața țerii românești; crearea micii proprietăți, — adevărata împământare a milioanele de țărani — chemarea la deprinderea drepturilor cetățenești și politice a masselor largi ale poporului vor constitui puterea și mărirea României de mâne.

Nu ne putem gândi că strălucita pildă de patriotism pe care a dat-o țărănimia cu ocaziunea mobilizării din vara trecută ar fi fost motivul de căpetenie, întâiul impuls pentru reformele agrare. Știm că după răscoalele din 1907 partidul liberal a început o serie de reforme agrare, mai ales în regularea relațiilor dintre proprietari și arăndași de-o parte și între țărani, de altă parte. Știm că bărbații mari ai țării românești consideră de mulți ani chestia înproprietării ca cea mai capitală în consolidarea internă a României; știm că afară de chestia școlilor populare nici o altă chestiune n'a fost studiată atât de amănunțit și discutată atât de mult ca tocmai chestiunea de proprietate. Va fi de ajuns să amintim numai studiile dlor Radu Rosetti, C. Stere, N. Iorga, G. Creangă, ca să ne convințim că și fără mobilizarea din vară, chestiunea de proprietate trebuia să se rezolvească, și că erau destui bărbați cari să și urgiteze rezolvirea ei. Dar, de bună seamă, zilele mari prin cari a trecut România anul trecut, au accelerat rezolvirea.

Situația de azi în destrăbuirea proprietății în România este într'adevăr insuportabilă. Intr'o cronică apărută în „Viața românească”, Nr. 1, 1914 cetim constatarea următoare:

„In urma corecțiilor aduse statisticii, putem conchide că în România, pe de-o parte, un milion de capi de familie, — ceeace reprezintă 5 milioane de suflete, — stăpânește 3 milioane Hectare, adecă în mediu 3 Ha.; iar pe de altă parte, 1,050 proprietari mai mari de 500 Ha. stăpânesc în total 4,411,112 Ha., în mediu 4,200 Hectare de fiecare proprietar”. (Pag. 58.)

Cu astfel de distribuție a proprietății nu se poate ajunge decât la răscoalele țărănești, la revoluțiile interne, și trebuie să ne mirăm într'adevăr că acestea n'au fost mai dese în România. Credem că numai simțului de disciplină, de ordine, adânc înrădăcinat în inima poporului românesc de pretutindenea, se poate mulțumi faptul că n'au fost mai dese și mai grave tulburările interne în regatul vecin.

Prin reformele agrare ce sunt în prag se va asigura, înainte de toate liniștea internă a țării, dându-se astfel posibilitatea pentru o muncă sistematică de consolidare internă. În rândul al doilea se va da posibilitatea ca păturile largi ale poporului să-și poată manifesta întregi forțele cari au stat ascunse în umbra sărăciei, se va cimentă în măsură mare legătura țaranului cu pământul său, și patriotismul lui va căpăta cel mai puternic razim. În rândul al treilea se va șterge o grea pată ce întuneca viața internă a României, și dușmanilor ei li se va smulge argumentul cel mai puternic pentru a o putea bârbi și pentru a putea conta pe slăbiciunea ei.

Căci, doar, ni-s vie în amintire șirele umilitoare ce se scriau în presa ungurească și

A. Th. Stamatiad:

Din Trâmbițe de aur.

Prietenul Stamatiad, și-a scos într'o ediție populară, volumul de poezii, care apăruse mai înainte într'o ediție de lux, restrânsă, destinată numai inițiaților poeziei simboliste.

E în această scoborire din turnul de fildeș, — gestul profetului care după ce a stat multă vreme în singurătatea pustului, vine cu comoara minții lui s'o propovăduiască obștei.

Vom vedea în încheierea acestui articol, întrucât aceasta hotărâre folosește obștei și poetului, și dacă nu era mai bine ca poetul să rămâie la prima sa tendință de a fi poetul celor izolați fără năzuința de a deveni obștesc.

Stamatiad face parte din generația nouă a îndrăsnitilor, a sfărâmătorilor de idoli, și-și face chiar o plăcere de a se afișa ca atare. Dar dacă prin anul nașterii a căzut fără voia sa în epoca școalei nouă simboliste, prin temperamentul său artistic, nu face parte din această școală decât în mod superficial.

Cu „voința” da, a putut scrie multe lucruri cari să aibă mai mult „formal” caracterul literaturii simboliste, dar cu „inspirația” el stă nedeslipit de rasa poetilor sentimentali în genul lui Petrino, Musset, — generația dela 1830. E din epoca efuziunii fantastice, a iubirii romantice, a setei de viață până la istovirea puterilor

și plăcerilor ei, — pentru ica în urmă să cadă în marasmul disperării fără leuire, și fără alt refugiu decât limanul artei. În privința asta se poate zice despre Stamatiad — păstrând proporțiile cuvenite, ceeace s'a zis despre Musset: „el nu este un autor, ci e tinerețea însăși care-și cântă toate păsurile, toate ambițiile ei” — fără multă preocupare dacă aceste păsurile, aceste ambiții, sunt ori nu material de inspirație.

Sunt pagini în poeziile lui cari ne par niște simple scrisori particulare versificate, — dar care ne răsplătesc pe alocuirea cu pasagii de-o caldă poezie.

Stamatiad e un cântăreț al iubirii, și nu atât al iubirii, — cât al luptelor ce i-a pricinuit cucerirea femeii iubite.

Sunt mai multe siluete de femei cari trec și îi smulg osebite note din liră.

Una depărtată, abia conturată, — dar suavă, și pe care poetul abia ne lasă s'o ghicim dintr'o singură lacrimă caldă, sinceră, ce i se rostogolește pe obraji într'o clipă de aducere a minții: Reverie (pag. 27.)

Atunci în întuneric mi-apare o grădină
Cu flori, cu ape limpezi, cu drumuri solitare
Se plimbă visătoare o tânără regină
Și ochii ei albaștri au zâmbete bizare.

Și iată se oprește tăcută lâng'o floare,
O rupe, risipindu-i bogatele petale, —

Grădina întregă plânge și stелеle-arzătoare
Încetul, cu încetul se întunecă de jale.

Am tresărit de-odată, dar liniștea-i deplină, —
O lacrimă îmi pică pe-obraz tremurătoare...
De ce-mi revine 'n mințe și astăzi o grădină
Și-o palidă regină jucându-se cu-o floare?

În afară de acest vis misterios, așa de misterios că însuș poetul se întreabă de ce-i alu-necă lacrima pe obraz, — și în liniștea tăcerii simte așa de târziu că a iubit-o pe femeia aceea, — întâlnim o a doua femeie, subtilă și aceasta. De asta dată poetul nu mai vrea să se lase distrat, să-i treacă fericirea pe dimainte-i. El vrea să fugă departe, să se izoleze în alte orizonturi cu iubita, spre alte țări... Trecutul l-a învățat ceva:

S'or pierde 'n negura uitării atâtea zile risipite
Tot ce-am iubit, tot ce-am slăvit se va 'ngropa
Ca o mănăire
Ușoară, palidă, târzie
Înmărmuriți ne-om întreba
Și clipe multe nu vor trece,
Cu glasul stins, cu glasul rece
Ne-om întreba înmărmuriți
Trecutul vostru unde este?

Și atunci începe să descrie tot farmecul ferioarei visate. Cu acest prilej, e singura pagină unde poetul ne descrie ce este iubirea — pen-

bulgărească, de pildă, la adresa armatei române dinaintea de mobilizare, chiar bazându-se pe desmoștenirea majorității țărănilor de dincolo.

Prin distribuirea dreaptă a proprietății va crește în cea mai mare măsură încrederea țării în ea însăși, și teama dușmanilor ei.

O altă urmare, de-o importanță capitală, a reformelor agrare va fi încrederea și dragostea tot mai mare a Românilor de sub dominația străină, față de regatul vecin. Căci, oricum am învățat lucrul, rămâne cert că noi așteptăm o viață model, în toate privințele, în regatul liber. Intelectualul și țăranul român de sub dominația străină nu poate simți o atragere și o însuflețire sinceră pentru viața Românilor liberi, dacă, de pildă, îi e dat să cunoască stare tristă de neobișnuit în care trăesc cei mai mulți țărani de peste munți. Iar neînsuflețindu-se pentru viața lor de-o libertate atât de tristă, nu pot simți în deajuns umilirea de-acasă, nu se poate porni cu avânt dorința de libertate.

Iată pentru ce trebuie să privim cu mare interes și cu adâncă bucurie reformele ce se pregătesc peste munți, iată pentru ce credem că opinia publică dela noi trebuie să-și manifesteze simțimentele de însuflețire și recunoștință pentru cei ce poartă lupta pentru înfrățirea acestor reforme. N'ar trebui să le lipsească spriginul nostru în munca grea ce s'au luat-o pe umeri. Ar trebui să le arătăm inima noastră care bate împreună cu a lor, ca să se vadă că în acest al doilea mare pas pe care-l face pentru mărirea sa viitoare, România de azi, neamul românesc de pretutindena are aceleași sentimente, același fel de a pricepe. Din întărirea țărănimii de peste munți va trage folos neamul românesc de pretutindena; viitorul ei e și viitorul nostru.

Noi suntem convinși că patriotismul marilor proprietari din țară va biruși toate sentimentele de alt ordin, și astfel nu vor pune piedeci nebiruite la noua distribuție a proprietății. Suntem convinși că ei vor pricepe în măsură tot așa de mare ca și cei ce urgitează reformele, importanța adâncă a chestiunii agrare, și vadă că gloria viitoare a României

nu se poate închipui fără de aceasta asanare radicală.

Suntem convinși că prin pilda strălucită ce vor da-o vor închide gura tuturor acelor cari au avut motive să-i critice până acum, și că nu va mai fi străim sau pământean care să aibă motiv de-a bârbi pe boerul român.

Și, mai suntem convinși, că evoluția vieții naționale a luat acum un avânt așa de mare, încât — chiar punând cazul că li se vor pune mari piedeci, nu va fi putere pe lume care să oprească reformele.

Când plinirea unei vremi a sosit, nimic nu mai poate împiedeca un popor ca să meargă c'un pas înainte, în evoluția sa firească.

Iar plinirea vremii pentru o dreaptă distribuție a proprietății în România, a sosit cu cea mai mare certitudine.

Sinamăgire.

De Iunior.

Suna doba în curtea unui proprietar ungar din Ardeal. Cele vre-o o sută—o sută douăzeci jugăruțe de loc și curia nemeșească ce mai rămăsese din averea moșilor, nu mai puteau ținea hipotecile, din grajdurile largi au perit boii mari albi, în locul stavei nu mai erau decât doi cai „erariali” și în șopronul încăpător sta singură trăsura pe arcuri, cu care mergea stăpânul la oraș. Cheltuieli din an în an mai mari, venite din an în an mai mici și iată executorul cu obișnuita suită de avocați și „interesați” și iată moșia nemeșească ajunsă la vânzare.

Câțiva țărani români harnici au pus umăr la umăr și mai cu bani câștigați greu prin fabricile Americii, mai cu argint din bancă au făcut de a rămas moșia pe ei, cu ograda, curie cu tot. În vremea cât decurgea vânzare, fostul proprietar stătea într'un scaun larg pus sub umbra frăgăruului, și pușia liniștit din pipa de spumă în care era tăiat măiestrit un cap de viteaz ungar de pe vremea năvălirii. Pușia liniștit, cu piciorul drept aruncat lenș peste genunchile stâng, în față cu o expresie ce se potrivea unui om care privește cum îi aduc carele grele roada secerișului îmbelșugat.

După ce s'au ales că ei rămân stăpânii averii, Românii s'au întors cu pași înceti către domnul de până acum. Cu pălăriile în mână cu glas în

care era numai milă ascunsă unul din ei grăi domnului ajuns la ruină.

— Domnule, iată s'a potrivit să rămână moșia pe noi... Nu-ți fie cu supărare, dar vezi toamna e aici și iarna vine și ia... Noi n'avem ce face acum cu casele astea, sânt și mari pentru noi. Dumneata să stai cu copiii în pace în ele, până îi alege ceva...

— Unguru suflă în fața oamenilor un nor de fum.

— Nu vă înțeleg, mă. Poate vreți să intrați dela Sâmedru slugi în curte? În curtea mea. Cât cereți mă?

Oamenii stătură o clipă neînțelegători și pe când ieșeau din curte, unul — oarecare — spuse, ce gândeau, toți: o fi nebunit domnu săracu!

Caracteristica individului a devenit caracteristica masselor; lipsa de simț de realitate, îngâmfarea nebună, arta de a atrofia simțurile cari ar alunga mirajul optimist, au devenit caracteristica societății ungurești și mai înainte de toate a politicii ungurești. Începând dela glorificarea mincinoasă a trecutului neamului unguresc în cărțile pentru școala primară, în ținuta ziarelor, în vorbirile parlamentare până sus în aeropagul științei ungurești la universitățile cu profesori de talia lui Kmetty — începând dela cercul de noțiuni și cunoștință al unui licean, până sus la convingerile elitei intelectuale ungurești, întregă societatea, întregă lumea intelectuală și politică ungurească trăește legănată dulce în conștiința măreției și a puterii fără margini a neamului unguresc.

Nu simte înăbușala prevestitoare de furtună ce se va deslănțui în jurul ei. Nu aude în afunzime clocotul care mișcă toate țările Europei. Nu vede că fulgeră la miez-noapte și miez-zi, la apus și la răsărit. Și în vreme ce alte neamuri, mai mari, mai puternice caută să-și întărească cetățile de apărare, își caută pretenii... neamul unguresc se simte în siguranță răzimat pe „ființa națională” a statului său, pe „puterea străbună” ce a sălășluit în neantul unguresc totdeauna, încurajat de unitatea și buna înțelegere ce domnește în țara asta și mai ales hodinit pe puterea armată a sa proprie, pe libertatea perfectă a Ungariei — dovedită așa frumos și convingător în cărțile de drept public unguresc.

Și ce e mai tragic în această sinamăgire: politica ungurească își măsură pașii, își îndreaptă calea viitorului după acest miraj.

În zilele trecute am avut ocazia să vedem trei foarte caracteristice manifestări a acestei convingeri ungurești optimiste și extrem de îngâmfate. Ne ocupăm cu ele o clipă, nu că ar fi evenimente rari în viața publică a Ungariei, ci voim să le fixăm pentru desfătarea celor de mâne, cari vor fi

tru el, — și cam ce așteaptă el dela iubire. E adevărat, că e cam vag, neîndestulător, — vecinica neputință a minții omenesci de a-și reprezenta paradisul exterior, — când ea nu posedă pe cel lăuntric al sufletului:

Ca două umbre-abia zărite în goana dorului
[săibatec,
Spre fericiri întrevăzute vom ațerghi neconținut.
In amintire se va stinge tot sbuciumul de-
[odinioară
Precum în glastre părăsite se spoliază cri-
[zanteme,

Și'n lumea gândurilor noastre
In lumea viselor senine
Ne-om confundă ca într'o mare neturburată
Necercetați;
Când ora ultimă suna-va
Intr'o supremă sărutare,
Muri-vom palidă copilă, uitați, senini, și zâm-
[bitori, —

Va să zică un ideal de iubire așa cum îl înțelege Petronius din „Quo Vadis”. Iubita, — o drăgălașă sclavă Eunice, — poetul un epicurist în toată seninătatea cuvântului!

Pentru vremea noastră de azi, și pentru progresul sufletesc al vremilor scurse dela Petronius încoace, i se poate obiecta poetului că e cam puțin.

Dar nu procesul moral trebuie să-i facem noi, ci numai pe cel artistic... De altminteri

vremea însăși se însărcinează să pedepsească pe poet pentru crucea înflorită a idealului său, și îi trimite în cale, ca să-l învețe adevăruri mai crude, — pe femeea panteră, — femeea-dușman, femeea Dalilă, — veșnicul biciu al Domnului pentru educația morală a Samsonilor săi.

Să vedem cât poate, și cât a învățat poetul dela acest teribil profesor al fatalității.

Decepția și melancolia înfrângerii se perindează prin sufletul poetului, când privește ce-a rămas din toate frământările inimei, din toate credințele ce își pusese în aceia cu a cărei oucerire, voia să-și cucerească fericirea:

Pierdută este bătălia
Vad bine nu mai e scăpare
Mă uit în urmă și privirea
Cuprinde câmpul străbătut:
Un câmp de înfrângere cumplită
Se întinde astăzi ca o mare
O mare calmă, fără brazde
Cu cerul trist, cu cerul mut...

Descrierea în diferite faze ale acestei lupte, e partea cea mai analizată de scriitor, revine asupra ei cu un flux de amănunte și cu o variație de-o scară foarte întinsă... Se pare un luptător cărui îi place să-și sgândăre rana, să-și răsucească pumnalul într'insa doar va reduce-o la insensibilizare...

Sunt paginile cele mai viguroase din... „Trâmbițele de aur” și e o sursă care îmbogă-

tește cu o notă nouă și foarte variată, poezia tânără, din ultimele decenii, absolut proprie lui Stamatiad... E partea lui originală, partea prin care aparține în același timp și poeziei musedane, ca izvor de inspirație, și poeziei noi prin forma versului liber, în care și-a turnat poetul revărsarea sentimentului său... Din punctul de vedere al poeziei lirice pure, — poate că unii exigenți să-i obiecteze că felul acesta de poezie ține prea mult de genul dramatic, și că este o impietare de teren, ca să tratezi în poezia lirică, oebace revine poeziei în cadrul dramatic al conflictelor scenice. În adevăr, unele din poeziile sale par niște monoloage de dramă în versuri, fiindcă nu-i numai descrierea unui sentiment, sunt adevărate caracterizări psihologice ale iubitei, o *aqua-forte* a unui profil energic prins: aci Stamatiad are aruncături de linii demne de un maestru:

Dar ți-ai înfrânt gândirea, ți-ai sfâșiat tristețea
Mândria ta regală a tresărit din nou,
Și te-ai urit pe tine c'ai sovăit o clipă
Că'n pieptul tău durerea găsise un ecou.

Un dor te chinuște și-ți biciuște viața
Căci glasul tinereții îți spune ne'ncetat:
De e pierdută lupta, ascute-ți răsunarea
Pândește-l și-l așteaptă cu brațul înarmat.

Să-i faci o rană adâncă, în veci să sângereze
Ca viața s'o privească, cu ochi 'nlăcrimați,

martori desfacerei farmecului ajuns azi la culme și spre sfârșite.

Intâi o vorbă, spusă în parlament de unul din șefii opoziției, unul din cei mai instruiți politicieni ai partidului din stânga. O vorbă alui Holló Lajos.

„.....suntem învinuiți, ca și când am avea intenția să nimicim naționalitățile. Doar românimea există de veacuri întregi. *Nu dovedește destul laptul acesta, că Ungurii nici când nu au voit să nimicească naționalitățile?*” (După reproducerea din M-g.)

Adeca noi am dus-o până acum și trăim încă și azi numai fiindcă neamul unguresc ne-a suferit, ne-a lăsat să trăim. Adeca neamul unguresc s'a îndurat să ne lase viața, care îi era în mână și care ne-o putea stinge cum sufli o lumânare. Neamul unguresc e atât de puternic, încât cu civilizația sa uriașă, cu forța magnetică a strălucirii sale, cu superioritatea sa morală și cu puterea sa de asimilare, ar fi putut să ne curme viața... dar s'a îndurat și a iertat românimeii să vadă lumina soarelui mai multe veacuri decât până în ziua de azi... Nu a voit neamul unguresc, că altfel azi am fi înșirați între neamurile pierite din Ungaria, între Schiți, Avari, Gepizi și Longobarzi....

Doar de când există țara asta, și mai ales, de când își revărsă asupra ei imbelșugărilor „constituționalismul unguresc” nu s'a adus nici o lege, nu s'a făcut nici un act de guvernare care ar vrea să ne opriască în viața noastră națională, în întărirea noastră culturală și economică. Ci dimpotrivă. Cu legi electorale drepte, cu libertatea deplină de presă și de întrunire, cu întocmirea dreaptă a administrației, cu legi școlare bune, cu ajutorarea instituțiilor noastre culturale, cu sprijinirea și ocrotirea economiei noastre și în fine cu toate actele de legislație și administrație s'a nizuit această țară a națiunii maghiare alcătuitoare de stat, să ne păstrăm naționalitatea, și să înaintăm pe toate terenele vieții omenești. După cum o arată aceasta politica de naționalități a Ungurilor și toată viața de stat din timpurile trecute și din prezent.

Că de nu ne-ar fi ocrotit așa, sau dacă ar fi voit să ne nimicească sau să ne asimileze, n'ar mai exista neam românesc dincoace de munți. Și numai în povești ar trăi moțul munților apuseni, o figură fantastică, ca neamul Inca în poveștile Mexicului.

Așa crede unguurul, raportul de putere dintre neamul unguresc și cel românesc. Și sunt sigur, că e convins că este așa. Și după această convingere își îndreaptă atitudinea și viața politică.

Al doilea glas din cele trei, cari vrem să le amintim, a răsunat deasemenea în parlament. Din gura potoliturii Sággy Gyula, om conducător al

vieții politice ungare, care de decenii întregi stă în primul plan al vieții de stat ungurești și care e cel mai vechi profesor al facultății de drept din capitală.

Domnul acesta într-o ședință recentă a camerei, într-o interpelație adresată premierului nu a cerut mai mult decât ca guvernul unguresc să oprească să se țină meetingul Ligei culturale plănuit pe 29 Martie în București. Și a cerut numai-decât, să fie informat, în ce fel va împiedeca guvernul ținerea acestei adunări.

Interpelatorul, deși e în opoziție nu a comis prin vorbirea sa o impertinență, ci a vorbit deplin convins că spune un lucru cuminte și la loc. În urma somnului magic în care, spuneam, că se găsește neamul unguresc, bătrânul politician unguur, nu vede graniță puterii ungurești, nu vede că sunt terene unde nu poate influența puterea străbună ungurescă... Nu poate înțelege, cum să nu-i fie posibil guvernului țării ungurești să oprească o adunare publică. Nu poate înțelege că baionetele jandameresti nu ajung până la București și mâna procurorilor și a solgăbiraelor nu poate trece granița.

Și cere ca guvernul unguresc să împiedece în țara Românească o adunare românească — fiindcă în aceea n'au să spună lucruri plăcute Ungurilor...

Și în urmă al treilea, poate cel mai caracteristic. În numărul din 20 Martie a ziarului contelei Károlyi Mihály și al lui Justh, în Magyarorszag, a apărut un articol de fond referitor la planul de descompunere al Austriei, colportat de ziarele mari din străinătate. Și spune următoarele două lucruri interesante:

„Intr'un stat al monarhiei: în Ungaria, opinia publică ungurescă în starea ei agitată de prostiile ideii imperialiste austriace nutrită veacuri de-a rânduri, *mai că așteaptă această deslegare (disolvarea Austriei) care ar elibera statul ungar de sub influința ucigătoare a intereselor de suprație austriace*”.

Și apoi:

„In planul, care vede garanța păcii europene în disolvarea Austriei, în nimicirea monarhiei — de noi, pe unguri ne poate interesa numai un punct, anume cel referitor la Ardeal... Dar de altfel aceasta (trecerea Ardealului la România în urma disolvării Austriei) este o imposibilitate, *doar și azi Ardealul e încă mai mult unguresc decât românesc și chiar luarea Ardealului ar fi aceea, care ar conturba intenția întregului plan îndreptat spre asigurarea păcii europene. Fiindcă aceasta noi nici când nu am permite-o. Națiunea ungurescă ar lupta împotriva acesteia cu o așa rezoluție isvorâtă din trecutul său istoric, încât Europa nici când nu ar ajunge în acest punct la pace și liniște*.”

Răpirea Ardealului dela Ungaria ar ascunde în sine o asemenea ruină, care ar face să explodeze fără îndoială întreg planul păcii europene.”

O sinceră expresie a curentului antidinastic și rusofil, ce domnește în partidele ungurești de opoziție și în opinia publică ungurescă condusă de ele! — În planul de disolvare a imperiului habsburgic, Ungurii („națiunea purarea credincioasă tronului, și care negrăvitând în afară este singura pe care se poate răzima casa domnițoare”) nu găsesc nimic de excepționat decât trecerea Ardealului la România. În colo ungurimea „aproape așteaptă” această rezolvire. Monarhia habsburgică piară, împărțească-i-se provinciile între oricine, casa domnițoare iee toiagul detronațiilor; ce le pasă Ungurilor? Numai Ardealul să le rămână. Ardealul ei nu l'ar ceda nici unei puteri ci l'ar apăra și ar împiedeca Europa să-și execute în acest punct planul.

Să acceptăm o clipă — de dragul invederării mentalității ungurești — idea disolvării Austriei. Cum am rămânea atunci cu chestiunea Ardealului? Ce opunere ar putea atunci prezenta neamul unguresc? Aceste 9 milioane de oameni dedați să trăiască numai sub tutela statului părtinitor? *Ce ar putea face acest neam unguresc în fața voinței neamurilor mari a Europei și în fața puterii națiunii române?*

Și ei cred, că ar putea menține țara Ardealului!....

Și viața de stat ungurescă își făurește calea și mijloacele întemeierii pe asemenea convingeri.

„O fi nebunit, domnu, săracu!...”

Italia, România și unirea popoarelor latine.

De Roberto Fava.

Fenomenul istoric care pătrunde și caracterizează cele mai mari evenimente politice ale timpului nostru este accentuarea mișcării de rasă, care în alte timpuri, precum și în secolii din epoca reformei a avut în manifestările ei de căpetenie un caracter religios, astăzi se traduce prin sisteme moderne de luptă, potrivite cu tendințele moderne.

Pentru popoarele latine această mișcare accelerată, care vine să caracterizeze apropierea lor reciprocă, nu este altceva decât urmarea fatală a întregii mișcări, care plecând din secolii cei mai îndepărtați și trecând treptat-treptat prin diferitele faze ale evoluției istorice, tra-

Pierdută dacă-i lupta, dar cel puțin trecutul
Și anii tinereții să fie răzbunați.

Te-ascunzi privirii mele, dar simt că lupți în umbră,
Să-mi tulburi visul vieții cu cerul lui Senin,
Te simt că-mi stai în cale, că ura-ți clocotește
Și 'n fiecare clipă se schimbă în venin.

Zadarnică ți-e ura, zadarnică ți-e lupta
O! s'a schimbat copilul ce 'n vremi l'ai cunoscut!
Nimic nu mă 'nspăimântă, nimic nu mă rănește
Regină mi-este arta, tovarășe și scut.

Când a primit dela fatalitate lovirile decepției idealului său înșelător, — refugiul poetului nostru e *arta*, — cum al lui Vigny ar fi pesimismul eroic, cum al lui Eminescu ar fi diferența filosofică:

Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

Pe ruinele câmpului de luptă, și în liniștea
păcii, ce construiește poetul? — Taina e a viitorului. El nu vede destul de clar. Arta îi ajută deocamdată să-și descrie visul îngrozitor din care a dispărut par'că și viața, odată cu prăbușirea idolului său atât de iubit odată:

Tresar din gândurile mele,
Un plop cu fruntea vestejită,
Imi bate 'n geam ca o fantomă
Târzie toamnă, plâns de vânt...

E noapte adâncă, nori de smoală
Și plânge-o pasăre rănită

Tu ai plecat, tu ești departe
Odaia-mi este un mormânt!

Ar voi să nu-și vadă sfârșită viața sa sufletască, asemenea eroului care se strecoară în cârje, pe lângă toți care trăiesc din speranța viitorului... Dar lămurit nu-și vede cărarea ce trebuie s'o urmeze. O simplă dorință abstractă, un ideal moral pe care-l vede irealizabil:

O clipă-mi fulgeră prin minte
O altă lume mai senină,
Cu ceruri pururea albastre
Cu ape clare și cu flori,
Cu flori de lotus, flori eterne
Cu luptători ce nu suspină,
Dar știu să lupte și să 'nvingă
Privindu-și moartea zimbitori.

E impresiunea visului despre zori... Când deschide ochii bine, și-și face clar socoteala vieții, convingerea lui intimă ajunge la un pesimism amar, sarcastic:

Adese ori pierdut pe gânduri
M'am întrebat de ce trăești,
Un glas de arhangel imi răspunse
Să lupți, să crezi, și să iubești.

Să lupți, a ta e biruința
Oștean, cu bratul de oțel,
Un glas din alte lumi răspunse:
Invingător e cel mișel.

Să crezi, a ta e mântuirea
Pe această mare de furtuni.

Un glas din alte lumi răspunse:
Nebuni sunt cei ce cred, nebuni!

Și să iubești te 'ndeamnă veșnic
Al firii puls biruitor,
Un glas din alte lumi răspunse:
Copil, copil neștiutor!

De ce trăiești aceasta viață
M'am întrebat de mii de ori:
Un glas de demon imi răspunse:
Să rizi într'una, până mori..

Filosofia aceasta, *popularizată*, este ea destul de reconfortantă pentru educația obștei? Cred că e prea deprimată. De aceia *popularizarea* e cam grăbită.

Ca formă, poezia lui Stamatiad, păcătuiește pe alocurea de un verbalism exuberant, dar el știe să fie și înfrânat: poeziile din care am făcut citațiile în articolul de față și multe altele, sunt dovadă că poetul știe să fie și concis... Dacă sentimentul și cugetarea se vor întări cu vârsta avem tot cuvântul să credem că având în vedere notele sale dominante de azi, vom avea în Stamatiad un *poet de avânt în forme lapidare*. Sunt numeroase pasagiile în care se afirmă această calitate.

O parte, la care poetul ține mult, — sunt fantaziile dela sfârșitul volumului închinat lui Petică și Savescu, — poezi uitați ai simbolismului român.

Mărturisesc că toată retorica acestor fantazii nu mi-o pot lipi de suflet. Sunt cu desăvârșire opac la strălucirea lor. Vina nu e a poe-

versând epocile Albinegilor, spiritul ghibelin, epoca renașterii, secolii Italiei clasice, traversând însuși revoluția și epoea napoleoniană, trebuia să se comunice conștientelor noastre moderne, spre a grăbi împlinirea marilor destine rezervate latinității. E și frumos și îmbucurător că în această redeştere a sentimentelor de frăție latină, să se afirme mai presus de toate puternic și viguros vocea sângelui ce cheamă Italia și România să se unească cât mai strâns pentru o conlucrare în contra elementelor de altă rasă cari au pus întotdeauna obstacole în mersul triumfal al glorioasei civilizațiuni ce se mândrește cu origina ei din nemuritoarea Roma.

Această apropiere intimă ce de un timp începe să se desfășoare între Italia și sora ei mai mică care exalează la poalele Carpaților și la gurile Dunărei o caldă adiere de viață latină, răspunde uneia dintre cele mai mari necesități.

Blocul austro-germanic a pus în calea Italiei întotdeauna piedeci oricărei mișcări de expansiune. Austria simțindu-se puternică prin siguranța ce-i vine din participarea Italiei la tripla-alianță a urmărit necontenit fără nici o considerație și fără nici o reținere, politica sa de „*Drang nach Osten*”, fără a ceda vreodată Italiei cea mai mică compensațiune, din contră, înăbușind prin orice mijloace cultura națională a Italianilor supuși dominațiunii sale.

Germania, asigurată și ea prin protocoalele triplei-alianțe nu s'a arătat mai puțin egoistă decât Austria, nici mai puțin lipsită de scrupule, profitând de nenorocirea de care a fost lovită în ultimii ani aliata ei latină, spre a o înlocui în ori și ce chip în Etiopia și spre a se afirma și ca putere mediterană; astfel că, dacă n'ar fi fost sublima cutezanță diplomatică și militară, care în anul trecut a adus-o la cucerirea Libiei, Italia s'ar fi găsit în mod fatal într-o condițiune umilitoare de inferioritate față de celelalte puteri ale triplei-alianțe.

Și tenacea invaziune austro-germanică necontenit își urmează propria-i cale, așa că Italia se găsește din ce în ce mai amenințată în Adriatică, înăbușită în Mediterană.

Deci această însoțire austro-germană care este așa de funestă dezvoltării puterii italiene, este de asemenea și **geniul cel rău** al României, care prin presiunea cercurilor diriguitoare din Viena și Berlin, se vede lăntuită de Unguri, de asupritorii și împilatorii elementului român de

tului ide sigur, e a mea. Suntem din două generații cu totul deosebite și sunt probabil un întârziat și refractar formelor înaintate ale poeziei nouă.

De câte ori citesc poezia *Pe etajera roză pe etajera neagră*, și ajung la încheerea ei:

„E obosit chiar gândul și-acum ar vrea să doarmă” sunt cu totul de aceeași părere ca poetul, și nu simt acea iluminare interioară ce îți-o lasă poezia înțeleaptă — ci priviți cea din ultimul vers care rezumă într-însul fireasca stare la care ajunge spiritul când se rătăcește în fantazii intelectuale pe cari *nu inima* le creiază, ci închipuirea. O singură poezie dintre fantazii mi-apare ca având sinteza a celor trei forțe sufletesti, cari trebuie să se contopească armonice în orice poezie: sensibilitatea, voința și inteligența: e *Templu iubirei*. Ea rezumă tot sufletul poetului, toată istoria vieții sale sentimentale cu etapele cele mai însemnate.

Poetul își contemplă propria ruină a credințelor și iubirei sale de viață.

După această fază, va mai avea poetul ceva nou și puternic de spus cititorilor?

Vitorul ne va deslega enigma.

Până atunci, vom citi oricând cu plăcere *Grădina, Reverie, Iubirea noastră moare, O nu te mai întoarce*, — *Urmează-ți sborul te avântă*, și altele, unde retorica e mai slabă spre câștigul simțirii mai puternice. Dar toate acestea nu vor putea pătrunde cu vre-un rol destinat bibliotecelor de popularizare. E poezia celor ce se retrag de multime, și suggestia ei prepară legiunea celor învinși în viață. Trâmbețele de aur ale lui Stamatiad cântă *Stingerea, nu deșteptarea*.

Așteptăm *Parabolele* sale.

D. Nanu.

pe teritoriile aparținând coroanei lui Sf. Ștefan, de aceeași Unguri, cari conduc o adevărată luptă de exterminare contra civilizației curat italiene din Fiume.

Dar în afară de aceste elemente adversare de cari trebuie să se apere Italia și România mai există încă un alt pericol, pe care un singur moment nu-l putem pierde din vedere: **panslavismul**.

Italia se află deja în contact aproape imediat cu ginta slavă, a cărei mișcare migratoare urmează o linie diagonală dela nord-est la sud-vest ajungând cu capul în regiunea Veneției.

Spre a ne convinge, e destul a arunca o privire asupra hărții etnografice a Europei meridionale, asupra văii înalte Fella, care naționalicește este încă italiană, asupra văii Natisonului, pe teritoriul ce se întinde de abia dincolo de Isonz, pe podișul înalt care înconjoară jur împrejur partea septentrională a Adriaticei, asupra regiunii Frinliane și mai ales a întregului litoral triestin, istriian și dalmațian, unde Slavii protejați de Austria mișună ca stoluri enorme de vulturi, setoși a devora latinitatea care se sbate eroic pentru propria ei conservațiune.

România este o insulă latină într-o mare slavă și-și datorește numai minunatei sale puteri de rezistență, că prin aspre lupte seculare, a putut să-și conserve pur și întreg caracterul său etnic.

Cutropirea slavă de asemeni se furișează și amenință serios Italia și România din Adriatică și până la Marea Neagră, așa că o strânsă unire politică între cele două națiuni surori se impune, ca o necesitate care împodobește spre a preîntâmpina gravele pericole ce stau deasupra lor, prin efectul atâtor forțe de temut, coalizate spre pierzarea lor.

O atare unire va corespunde nu numai rațiunii de interes, dar și celei de sentiment. Dacă nu în protocoalele diplomației, ea și există însă în inimile celor două popoare. Vom zice mai mult: **Unirea voluntară a tuturor popoarelor ce au fost nutrite împreună la sânul mamei Roma, trebuie să se realizeze, deoarece aceasta răspunde unei necesități istorice**.

Moralicește este deja un fapt aproape împlinit, căruia în mod special au contribuit în secolul de abia trecut patru oameni de geniu, patru poeți, ai căror versuri inspirate au unit toate inimile noastre și la a căror noblețe, s'au adăpat mai multe generațiuni: Victor Hugo, Giosue Carducci, Vasile Alexandri și Frederic Mistral.

Să sperăm că instinctul superior al poezilor, în acord cu necesitățile istoriei și cu sentimentul popoarelor, va avea în curând o covârșire asupra intrigilor diplomației și că ceea ce Napoleon n'a putut să realizeze cu tot geniul său și cu toată forța irezistibilă a armelor, se va putea realiza în curând prin forța echilibrată a voinței conștiente și **tenace** a popoarelor și prin puterea invizibilă a ideilor.

Politică idealistă și sentimentală! Va spune cineva cetind aceste linii. Fie! Totuși întotdeauna idealul este care arată, îndrumază și călăuzește omenirea și formează fondul indefinit pe care se încheie seria evenimentelor reușite ale omenirii. — („*Selecțiunea*”)

Rolul României în Europa orientală. „Le Journal” publică un articol sub titlul „O față a țării va fi regina României”.

Iată o parte din acest articol:

„Evenimentele din ultimele luni au modificat cu desăvârșire situația. Revelația proiectelor de hegemonie bulgară, favorizate prin complicitatea austriacă, a luminat România asupra adevăratelor sale interese. Oamenii ei de stat au înțeles, fără ca nimeni să aibă interesul de a le arăta, că adevăratul rol al monarhiei dunărene era să ajungă arbitru Balcanilor, că opoziția la această politică nu se întâmpla la Petersburg, ci la Viena.

Aceasta e origina apropierei ruso-române.

Cazul este serios pentru blocul Europei centrale. Nu este numai șampionul său principal din Orient, care trece în câmpul advers, dar e un nou element de dezagregare care amenință imperiul habsburgilor. Intreaga parte orientală a Ungariei, este românească și suportă rău, asprul jug ma-

ghiari. S'a înțeles aceasta la Viena și la Berlin și eforturile unei reacțiuni se înmulțesc.

Este trimiterea la București, a unui din inimii arhiducelui moștenitor, contele *Czernin*. Este apoi o încercare avortată de concesii făcute Românilor din Ungaria. Este, în fine, demersul semnificativ pe care Wilhelm II l'a făcut pe lângă primul-ministru al Ungariei, contele Tisza, spre a-l convinge despre necesitatea unei politici conciliante.

Nu se poate nega importanța rolului pe care România, chiar simplu independentă și liberă pe destinele sale, îl joacă în noul echilibru european.

Ce ar fi dacă o alianță între cele două familii suverane, va crea o unire temeinică între politica rusească și românească?”

„*Le Temps*” se ocupă în primul articol de politica externă a României.

Azi — spune marele ziar francez — *România e arbitru în Orient și e stăpână pe destinele sale.*

Situația pe care o are România dela 1913 încoace, este atât de importantă, încât ușor se explică pentru ce Austro-Ungaria e îngrijorată de evoluțiunea politice a acestei țări”.

Austro-Ungaria și chestia românească. „*Neues Münchener Tagblatt*” publică sub acest titlu un articol dela corespondentul său din Viena despre marea importanță a chestiei românești în monarhie, care a încetat de mult de a mai fi numai o chestie internă. Autorul articolului constată că dela tratamentul ce se aplică celor aproape 4 milioane de Români din monarhie depinde că elementul român va mai putea fi considerat în viitor ca un sprijin sigur al monarhiei, sau nu.

În urma faptului că monarhia e vecină atât la granițele ostice cât și la cele sudostice cu regatul român, **chestia românească a încetat de mult de a mai fi numai o chestie internă, iar atât pentru Austro-Ungaria cât și pentru întreaga tripla alianță e de cea mai mare importanță atitudinea viitoare a României**, după cum s'a dovedit aceasta în mod eclatant în faza din urmă a războiului balcanic.

Raporturile dintre România și Austro-Ungaria sunt însă în măsura cea mai mare influințate de felul cum sunt tratați Românii din monarhie. *Starea celor 3 milioane și jumătate de supuși ungari, lasă însă foarte mult de dorit și astfel nu e mirare că dispoziția din București nu poate fi tocmai favorabilă monarhiei*. Comunicatele date de ziarele oficiale, din cari ar reieși contrarul, nu pot fi normative în privința aceasta. Fapt e, că persecuțiunile, cari le au de suferit Românii din Ungaria au provocat o amărăciune în regatul român, care se manifestă cu fiecare prilej, și de care, într'un timp atât de critic, ca cel actual, trebuie să se țină seamă.

Primul ministru contele Tisza a negat că ar fi început tratativele cu Românii din cauza relațiilor încordate dintre Viena și București, lăsând să pară ca și când guvernul ungar de fapt s'ar strădui în mod sincer să rezolve chestia românească. Adevărul e, însă, că el a început tratativele cu conducătorii români *la dorința expresă a coroanei și a contelui Berchtold*. *Contele Tisza însuși a declarat că nu există nici o chestie de naționalitate, dar cu toate aceste camera ungară a desbatut săp-tămâni întregi chestia românească.*

Tratativele au eșuat și *trebuiau să eșueze* pentru că guvernul ungar n'avea intențiuni serioase, ci aveau scopul să-i scape din încurcătura în care au ajuns, când au fost trași la răspundere pentru politica lor, care a făcut că în cursul crizei balcanice în internul Austro-Ungarici să nu existe o stare consolidată.

Românii n'au putut întinde mâna de pace deoarece li s'a cerut tot felul de renunțări și concesii, fără a li se da în schimb nimic. Li s'a cerut să renunțe la independența lor națională și să se declare că se vor contopi în națiunea maghiară. Interpretarea ce s'a dat acestei noțiuni, adică că ar fi sinonimă cu „națiunea politică” stă în contradicția cea mai crasă cu politica de maghiarizare, care n'are alt scop decât nimicirea caracterului național al naționalităților nemaghiare, a le suprima în biserică, școli și administrație limba și a face din Ungaria un stat curat național maghiar, câtă vreme de fapt ea e un stat poliglot.

Autorul arată apoi că Maghiarii aplică acelaș tratament atât față de Nemții din Ungaria cât și față de celelalte naționalități.

Tratativele cu Românii au trebuit să eșueze și din motivul fiindcă reforma electorală le-a luat Românilor și mai mult decât până acum posibili-

tatea unei reprezentări proporționale în parlament. Nu e mirare deci că Români din regat sar în ajutorul conaționalilor lor din Ungaria.

Dar pe cei din Viena și Budapesta — termină autorul — aceste evenimente îi lasă surzi și orbi.

Atestat electoral.

— Domnul notar și inspectorul la alegeri. —

Ori cine știe că legile nu sunt și nu pot fi perfecte, căci relațiile sociale sunt supuse variațiilor și legile se acomodează relațiilor schimbate. La noi în țară legile se schimbă de pe o zi pe alta; nu doar că s'ar schimba vremile, ci fiindcă fiecare cap ministerial crede de datorința lui să aducă ceva nou, ceva fermecător, care va vrăji înaintea cetățenilor acestui pământ un stat unitar național. Copiii cred povestile ce li se spun, și tot ce e făcut de dragul poveștii e bine făcut. De dragul „ideii”, de dragul statului unitar național lasă să fie călcate cele mai sfinte sentimente și drepturi omenesti și cetățenești.

Legea electorală veche nu mai corespunde cerințelor vremii și spiritului schimbat al zilei de astăzi. S'a făcut o lege electorală, așa cum le convenea celor dela guvern. Dar abia s'a făcut legea, o lege nouă nouă, și vin de o petecesc. Foia Oficială în numărul său de astăzi aduce o ordinațiune a ministrului de interne privitoare la atestatul școlar al școalelor elementare. Se știe că cei ce au învățat 6 clase ale școalei populare sunt primiți în lista alegătorilor pe lângă un cenț mai mic. Ordinațiunea ministerială se referă la acei cari nu au un atestat școlar. Conform instrucției ministeriale cetățeanul, care dorește să aibă un astfel de atestat îl va cere dela pretură, unde va face un examen înaintea comisiei compusă din exmișii comisiei administrative, membrii artistiei comunale (domnul notar) și inspectorul regesc de școale. Președintele comisiei examinătoare va stabili dacă examenul e public sau nu.

Legea aceasta a fost croită în contra noastră și acum, văzând că tot vor fi mulți alegători. — mai mulți decât au sperat ei —, vin cu ordinațiuni cari ne pun și mai mult la discreția solgăbirăimilor. Se știe că în cele mai rari cazuri se păstrează atestatul școalelor populare. În unele cercuri electorale nici nu se găsește un astfel de atestat. Ca să-l câștige cetățeanul trebuie să-l ceară dela pretură, să plătească timbre, să își piardă zile, și la urmă să fie expus șicanărilor unui examen în care comisia administrativă, inspectorul și „domnul notar” clasifică. După ce a câștigat atestatul el e expus gloanțelor jandarmerești, cari dau salvele de paradă pe la alegeri. Știam și până acum că e iluzorie pentru noi spuza de concesiuni ce părea că se face prin noua lege electorală. A urmat arondarea cercurilor ca să ne piardă și ultima iluzie de dreptate. Iar acum când vedem ordinațiunea mai nouă și ne închipuim pe acelea cari vor mai urma să petească legea în defavorul nostru, simțim, din graba cu care cearcă să ne execute, că dreptatea nu mai poate fi departe.

Gândindu-ne la o alegere din viitor ne vine în minte piesa dlui Octavian Goga și pare că-l vedem pe „domnul notar” zicând către Borza: „Eu ți-am dat atestatul cu mine să votezi”. Si Borza va rămânea neclintit. Cum să ne clintescă oare pe noi o ordinațiune ministerială? Credem că d. Goga nu va schimba sfârșitul piesei, cetind noua ordinațiune.

Ungurii și prietenia României.

— Spicurile din presa maghiară. —

Arad, 4 Aprilie.

Publicăm mai la vale câteva spicuri din presa maghiară pentru ca să se vadă că nici acum când norii saturați de atâtea materii explozibile amenință să se descarce asupra monarhiei întrețigi Ungurii tot nu s'au trezit din ametelele vechi, ci, dimpotrivă, prin tot felul de mijloace instrăinează pe aceia cari peste 30 de ani cu arma la picior au fost o siguranță de mare importanță pentru monarhie.

Aceste spicuri vorbesc destul de elocvent încât e de prisos orice comentariu.

În numărul său de ieri ziarul „Magyarország” publică sub titlul „Ori noi, ori Români” un articol la loc de frunte în care între altele spune următoarele:

„Ce câștig rezultă oare pentru Viena și pentru Berlin, dacă după multe umiliri va câștiga — să zicem — prietenia României? Aceea, că vor avea această prietenie până atunci, până când România va fi atât de cuminte să exploateze pe seama ei toate foloasele și avantajile acestei prietenii, dar în momentul decisiv, când prietenia ei ar și valora ceva, ea va părăsi atât Viena cât și Berlinul, — dar pe Viena de sigur.

Mult mai rațional și mai nobil, iar pentru marile puteri ar fi un lucru mult mai demn, dacă deja de pe acum, prevenind-o, am trata România ca pe un adversar al nostru.

Dar aceasta pe lângă o politică rațională nu constituie nici o primejdie. Această îndreptare foarte ușor poate să fie contrabalansată în interiorul teritoriilor statelor cari formează tripla alianță. Greutatea pe care o putem arunca în scumpănă e: **fortificarea Ardealului.**

Iar afară de limitele triplei-alianțe iarăși se imbie prilejuri, pe cari întrebându-le în mod politic foarte ușor se pot paraliza primejdiile atitudinii ostile ale României. România încă are dușmani. Cine e dușmanul dușmanului meu, acela îmi este prietenul meu natural. (Aluzie la Bulgaria. N. R.). Ballplatzul niciodată nu vrea ori nu poate să înțeleagă această axiomă. Interesele de viață ale României și Ungariei stau față în față, în mod definitiv și ea absolut irezolvabile...

De aici urmează că stăpânii triplei alianțe vor trebui să aleagă cu urgență între Maghiari și între Români. Ori noi, ori Români!

Berlinul să aleagă care dintre noi e de mai mare preț...”

„Magyar Hirlap”, organul contelui Iuliu Andrassy, scrie la loc de frunte sub titlul „Influența maghiară”:

„...Intr'adevăr societatea românească ne urește. Români tot mai visează moartea noastră. În launtru și în jurul casei noastre trăiește un popor cu ochi scânteiți, care în impaciența lui începe deja să halucinezze că noi încă tot mai cutezăm să existăm în lume...”

Primul-ministru maghiar, în loc să fi ameliorat pur și simplu situația Românilor, dacă într'adevăr trebuia să se facă ceva în această chestie, a început tratative cu acea organizație a Românilor care neagă pe față dreptul de existență al statului maghiar...

În loc de prietenia României au câștigat aceea, că atât dincoace cât și dincolo de Carpați flacăra iridentismului se înalță tot cu mai mare putere.

Ziarul „Pesti Hirlap” publică un prim-articol sub titlul „Ce-l doare pe Tisza?” în care scrie următoarele:

„... Tisza, evident, nu vrea să aibă de furcă cu țarul Rusiei. Dar de ce se teme fostul vânător de lei de un roi de muște de piață? De ce se umilește, când dincolo în România o pretinsă ligă culturală terfelește cultura, întorcând spre noi numai liga urei, a infamiei și a impertinenței?”

Liga nespălaților din București aruncă tot noroiul de pe pământ asupra noastră. Ne-a terfelit cultura, ne-a calificat rassa de proastă și dementă... Și nu s'a aflat în toată România nici un factor politic, care să fi rupt bățul pe impertinența ligei nespălaților.

Primul ministru maghiar nu ia în seamă că orice **menajerie balcanică** insultă maghiarimea, pentru că știe că cu violența, aurul și garda parlamentară se poate înăbuși orice enervare. Nu vede că maghiarimea asuprită nu va fi în stare să-și țină dușmanii în frâu și să lovească peste mâinile tâlhărești cari stau la pândă. Nu recunoaște că la o săritură dela granița Ungariei se vorbeste despre Maghiari ca despre niște stricați nepăciuiți, cari trebuie isgoniți din cafeneaua Europei, cum au fost Polonii.

Față de opinia publică românească primul ministru trebuie să organizeze opinia maghiară, iar când se va mai auzi că Români dela granița de sud se pregătesc la ceva, imediat ar trebui luate măsuri ca să scuture după cum se cuvine acele capete buimăcite. Primul ministru ar trebui să procedeze astfel ca să înțeleagă România oficială; ori să pornească potopul, care să-i doștepte la realitate. Ar trebui să-i dea lecție României, iar nu să o sfătuiască. Căci, în acest răstimp creasta ligei crește mereu și Români dela graniță fac exerciții cu puști cu repetiție...”

„Budapesti Hirlap” în primul de ieri scrie:

„După mobilizarea și victoria fără sânge din vara trecută, România s'a apropiat foarte mult de panslavisti, cel puțin așa o arată aceasta rolul ligei. Evident, că politica cu ruble a sugestionat-o pe România, care acum procedează ca și Serbia.

„Impărtitorii de ruble știu foarte bine unde e terenul apt pentru sămănarea „ideilor”. Apoi seamănă en amândouă mâinile și din sămânță răsar flori identice, atât la Belgrad cât și la București... Acești domni ar putea ști că „România-mare” ar fi abia a treia parte din Ungaria, că banii căți îi dă Ungaria pentru scopuri culturale fac mai mult decât întreg bugetul României, că frații lor de aici nu vreau să-și lase drepturile cari le au pentru ca să se alăture conaționalilor balcanici.

„Austria a făcut și face multe servicii popoarelor balcanice. Dacă totuși careva dintre acestea s'ar declara dușman al monarhiei, fie Sârbii ori Români, să nu uite că noi ne avem armata gata și praful de pușcă îl ținem uscat”.

OBONȚA ȘCOLARĂ

D. I. Vuia se „apără”

De Dr. O. Ghibu.

(Continuare).

Ad 4. D. Vuia se înșală, când crede, că învățătorii noștri din arhidieceză au păreri favorabile despre cărțile dsale ungurești. E adevărat, că în ultimii ani aceste cărți s'au răspândit foarte mult, dar asta nu fiindcă ar fi fost de o calitate bună, ci, pe de-o parte, fiindcă n'am avut alte cărți cari să se fi adoptat în senz literal la planul de învățământ cel nou, și pe de alta fiindcă li s'a făcut și o reclamă neobișnuită. Care e părerea învățătorilor noștri cu privire la aceste cărți, s'a văzut în conferințele învățătoresți din 1913 cari toate s'au ocupat și cu manualele de limba maghiară și cari toate — cu o singură excepție, aceea citată și generalizată de d. Vuia — au arătat că cărțile dlui Vuia sunt slabe. Iată, în acest punct ce spun inșiși învățătorii și conferințele despre cărțile din chestiune:

„Tratarea materialului e superficială și fără nici un sistem. Prelucrarea materialului nu corespunde nici cu natura cunoștințelor, nici cu o metodă practică.

Intrebările căutate și răspunsurile silite n'au darul de a desvolta nici facultatea de a vorbi, nici de a cugeta; își impune metoda autorului; ia învățăto-

HOTELUL SAVOY BUDAPEST, VII., József-körut 16.

Hotel modern, cu aranjament nou, încălzire centrală, apă caldă și rece în fiecare cameră, lift ziua și noaptea. — Sub conducerea personală a lui

Rendes Szidor.

Camere cu un pat dela 3 coroane în sus, cu două paturi dela 5 coroane în sus, socotind aici și încălzirea, luminatul și serviciul,

Nou sistem pensionar, proviziune la o zi pentru 4 coroane.

La petrecere mai îndelungată se dă favor.

(Go 2008)

Cameră pe lună pentru 80 coroane.

lului ori ce fel de independentă și-l silește să se îngrădească în acelaș cerc de vedere al autorului, care duce la mehanizare. În aranjarea materialului nu se dă atențiune destulă materialului practic. Limba e slabă; se vede că e tradusă din românește cu multă sudoare; are o mulțime de greșeli de gramatică și de stil”. (G. Roșală-Cuciulata).

„Mi se pare a nu fi tocmai cele mai nimerite pentru împrejurările noastre. Mai întâi, stilul lor care trece peste cercul de cunoștință de limbă a elevilor, mai ales pentru cl. IV—VI. În lecțiile de constituțiet și de istorie e un stil juridic. Sunt multe definițiuni grele. Se pierde timp mult și extrem de multă energie până se explică numai o zicere ca cele următoare: „A kivetési lajstromok az érvényesítés után 8—15 napi közzemlére vannak kitéve. Ez azért van, hogy a kivetéssel meg nem elégedő fél az ellen fellebezést adhasson be”. (Din bucata: Az adók)...

...În clasa a doua și a treia materialul de cetire aproape întreg e prelucrat după întrebări și răspunsuri. După părerea noastră lucrul acesta n'ar fi permis într'un manual de cetire, din motivul că elevii, gășind exercițiile de conversații în carte, le mehanizează fără să le înțeleagă. Apoi întrebările n'au nici un rost să fie cetite sau învățate etc. (P. Giura — Săliște și A. Iosof — Apoldul de Jos).

„Durere că pe lângă toată cenșura oficioasă a manualelor, tot încă foarte multe manuale lasă multe de dorit pe urma lor. Ar fi bine deci ca critica, respective permiterea manualelor să fie și mai severă, ca în viitor să apară pe orizont manuale mai bogate și mai perfecte în ce privește conținutul lor”. (D. Ordean — Planul de Jos).

„Se înșeală și d. I. Vuia și ori și cine, când crede că, dând strictul necesar în ziceri condensate, deci greoaie (abstrăgând dela limba folosită, asemenea greoaie) se poate învăța o limbă străină. Mai corect e să se expuic lucrurile pe larg, într'o limbă ușoară, căci astfel copiii și pricep mai bine și și conversează mai mult, prin ce își câștigă multă abilitate în conversație”. (I. Pavel—Sebeș).

Spre pildă, piesa de cetit „A vásár” din cartea dlui Vuia este foarte manșă, ba seacă chiar”. (Cercul VI, cl. IV). „Din cetire nu-și va putea face idee clară ce va să zică târg”. (S. Bogdan — Ban-potoc).

„Manualele lui I. Vuia de altmitrelea ne ofer o comoditate. Dăm cartea în mâna elevilor, din care aceia învață întrebări și răspunsuri de rost — și iată modul de propunerea foarte ușor și simplu”. (N. Herlea — Vinerea).

„Manualele lui I. Vuia sunt superficiale și greoaie cum sunt peste tot manualele fabricate de acest autor cu desconsiderarea planului de învățământ. (Conferința cercului al VI-lea).

Manualele lui I. Vuia „nu ar corespunde cerințelor pedagogice, fiind scrise într'un limbaj greu pentru elevi”. — O altă scădere pedagogică ce o au manualele de I. Vuia (p. I) e aceea, că la piesele descriptive e pusă întâi întrebarea și îndată după întrebare, se dă și răspunsul, menite de a fi acestea învățate de rost, cari pot fi stricăcioase din punct de vedere pedagogic”. (P. Rusu — Cebea).

„În învălmășeala cea mare dela 1907, când era perioada interpretărilor de legi și circulare cât se poate de confuză, I. Vuia în graba cea mai mare posibilă reface manualul său deja existent, astfel că devine singurul manual admis și „bun” în cercurile învățătorimii. Această împrejurare extraordinară i-a mărit tirajul astfel că azi se bucură de a X ediție. Cercetându-l din punct de vedere pedagogic aflăm, că nu are materialul literar care captivează prin frumusețea stilului limpede și unguesc; îi lipsește variația care atrage și farmecă pe un școlar de altă limbă. Autorul se reștrânge strict la paragraful legii, dându-ne numai materia prescrișă în o formă puțin fermecătoare. Are însă și avantajul că materialul de intuiție e prelucrat în lecții astfel că (Partea I) scutește schifarea prelegerii din partea învățătorului — limba e, ca la astfel de manuale, incoloră, deoa-

recă îi lipsește elementul poetic în descrițiuni”. — „Pe când Partea I e mai practică, a doua e foarte teoretică, într'un stil accesibil oamenilor cu cunoștințe limbistice mai abundente... Cuprinde material din viața dela țară: bucsu, lakadalom, disznótor, kukoricafosztás,—scrie atât de greoi încât un an întreg abia ar fi suficient pentru instruirea numai a pieselor de mai sus. Materialul geografic incomplet tratat și cu puțină vlagă. Tot asemenea bucățile de istorie nu au farmecul, pentru că le lipsește stilul simplu, popular, fără multă măiestrie. Imaginația e exclusă din astfel de repertoriu de lecții....

„Întrebuintarea acestor manuale duce la rezultate problematice”.

(I. Chirilă — Muncel).

„Deși avem de parcurs un material foarte vast prescriș de planul de învățământ și de legea din 1907, așa că vedem că, pe lângă toată munca, silința și forțarea nu putem satisface cerințelor acestora, dar ori cât de mult ne cer, totuș, să ne rugăm ne lasă în limba noastră învățată dela mamele noastre și datorința sfântă avem a instrui și mlădițele neamului nostru încredințate nouă, ca tot în limba mamei să-i învățăm a se ruga lui Dumnezeu. De ce să facem ceea ce nu cer dela noi, când nu putem face nici ceea ce cer?” (În legătură cu rugăciunile ungurești din cartea lui I. Vuia).

Materialul e scris într'o limbă unguerească prea grea modului de pricepere al elevilor. Acesta (cl. I—III) e mai mult manual pentru învățător, nu pentru elev”.

Partea II „Cuprinsul materialului ar corespunde, dar e o greșală, că multe din piese sunt tratate așa, ca și cum s'ar preda în o școală, a cărei limbă de propunere e cea maghiară”.

„Nu recomand cărțile de Vuia căci după părerea mea, sunt scrise într'o limbă prea greoaie, iar materialul cuprins nu ține cont de gradul de pricepere a elevului și luând ca subiecte lucruri prea îndepărtate de elev și totodată prea abstracte”. (Simion Todoran, Apahida).

„Manualele de limba maghiară ale lui I. Vuia nu corespund referințelor noastre și recomandă (conferința) a se folosi până la altă ocaziune manualele lui Crișan și Lupas, cari par a fi mai accommodate împrejurărilor noastre din Ardeal” (Concl. 13 al conferinței din cercul al X-lea).

„În rezumat, manualele acestea nu și-au ajuns scopul, fiind ele răspândite din o lipsă de manuale. Din punct de vedere pedagogic și didactic — slab. Materialul nu-i ales și nici grupat, limba e slabă, afară de câteva poezii materialul tot e fabricat anume de autor într'o formă seacă și puțin educativă”.

Manualele acestea nu ne dau idei și cunoștințe din cari să rezulte anumită voință morală și gust estetic, — învățământul trece din calea lui educativă în mehanizare. Piesele de cetit nu largesc cercul de cunoștințe al elevilor, fiind fondul puțin psihologic, forma neliterară greoaie. Faptul că în timp de 5 ani au trecut atâtea ediții, nu dovedește superioritatea lor, ci răspândirea lor se atribuie materialului prelucrat din exercițiile intuitive ce se află în manual pentru toate clasele și din toate obiectele de învățământ. Exercițiile intuitive n'au loc în manual, fiind învățătorul mereu legat de carte la predarea lor și de aici urmează că el n'are încredere în elevii săi. Elevii le memorizează fără să le judece; în practică cu greu le poate aplica. Mai potrivit ar fi ca exercițiile să fie prelucrate separat, numai pentru învățător, cu îndrumările de lipsă pentru folosirea lor. Învățătorul va extrage materialul ce-l află mai potrivit pentru școala sa și împrejurările sale”.

(St. Bărbos, Borgo-Bistrița).

„Atât autorul lucrării (St. Bărbos) cât și mulți membrii au vorbit despre manualele dlui I. Vuia, constatându-se că aceste manuale până acum au făcut bune servicii, dar acum analizându-se punct de punct, nu mai corespund cerințelor legii și planului nostru”.

(Pct. 19 al conf. din cercul XI).

N. Oltean din Boiul mare afirmă că „din manualele lui Vuia n'a putut memoriza o zicere într'o jumătate de oră”.

„Predarea lecțiilor din acest manual e aproape imposibilă, fiind ele prea departe de gradul de pricepere al elevilor. În manualul menit pentru cl. I. sunt astfel de întrebări, la cari răspunsul e absolut imposibil de a-l putea obține din partea elevului începător”.

(D. Cotariu, M. Cuișed).

În fața acestor dovezi cred că d. Vuia va trebui să recunoască, că alta e valoarea cărților dsale de cum își închipuia și că manualele dsale sunt departe de a fi „cele mai bune manuale”.

(Sfârșitul în nrul viitor).

Cronică din Paris.

Un Homer fericit. — O transformare. — Cafeneaua lui Verlaine.

Paris, 3 Aprilie.

În ziua aceasta de soare și de azur, când mugurii se desfac pe ramuri, când gârlele cântă afară din oraș, când geamurile caselor scânteiază, m'am gândit îndelung la moșneagul genial care a murit, colo, în Provansa înșorită. Vântul aprig și ploile înghețate ale acestui sfârșit de Martie au tulburat seninătatea provinciei veșnic albastră și verde. Ele i-au fost nefaste răpindu-i-l pe Mistral. Timp de optzeci și patru de ani poetul luminei s'a ferit să-și părăsească patria limpede și caldă; i-a fost teamă de întuneric, de n-meeală și de frig; văzduhul și rigorile iernii au mers însă să-l cante la Maillana și l-au răpus. Astăzi un neam întreg plânge la mormântul lui abea închis. Cât a trăit, el a fost regele provansalilor; acum, după moarte, a devenit zeul lor. Ei își dau seama că lui îi datorose splendorile limbei lor, pe cari le-a fixat într'un poem nemuritor, că nimeni n'a știut să cante mai bine decât dânsul cerul albastru, soarele de aur, văzduhul înțiorat, subțire și diafan al țării lor, căreia i-a rămas credincios până la moarte, cu toate ispitele de glorie cu care îl încerca mărețul și șgomotosul Paris. Mistral a fost întotdeauna mândria provansalilor, o mândrie împinsă până la vanitate. Meritele și valoarea lui au fost mar. Notocul lui a fost imens.

El a fost imens, mai întâi fiindcă s'a născut genial, și apoi, fiindcă geniul lui limpede și scânteitor, a fost recunoscut fără șovăire. Am recetit articolul plin de un lirism nestăpănit și de un entuziasm frenetic, în care bătrânul Lamartine saluta acum șase decenii opera poetului provansal, pe când acesta abea împlinise douăzeci și patru de ani. De atunci, autoritatea lui Lamartine n'a fost nici odată pusă la îndoială, iar poemul lui Mistral a rămas cu prestigiul său de capo d'operă etern. „Mireille” închide într'adevăr în versurile ei înșorite geniul unui neam întreg. Toate splendorile trecute, prezente și viitoare ale cerului, pământului și locuitorilor Provansai au scânteiat în sufletul poetului lor național. Lamartine l-a numit un Homer modern. Probabil că a avut dreptate. Eu l-aș numi însă un Homer fericit.

Este așa de umilitor pentru spiritul și pentru cinștea omenească când ni-l închipuim pe orbul și agustul autor al Iliadei cersind o bucătă de pâne, pe Rembrandt gonit din locuința sa, pe Beethoven în agonie într'un pat plin de ploșnițe și pe ciungul Cervantes în închisoare! Soarta geniilor este de cele mai multe ori în neconformitate cu valoarea lor. Foarte arareori se produc excepții. Existența lui Goethe și aceea a lui Mistral ni le ilustrează. Pildele lor ne mai împacă puțin cu omenirea. Dar ele nu ne pot face și uităm suferințele celorlalți!

De aceea am spus la începutul acestei cronici d' lumina, căldura și dulceața acestei zile frumoase m'a făcut să euget îndelung la marele poet al Provansai, mort de curând. Viața lui Mistral a fost o cunună împletită din soare, din azur și din lauri. Într'insul putea vedea tipul omului fericit. Dar pentru o existență calmă, glorioasă, respectată, câte altele potrivitice n'ar putea evoca, existențe de genii nedreptățite și înfr-

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul de croitorie cu un magazin de haine gata pentru băieți și copii și cu mantale de tranșițiune și mantale de gumă. — Prețuri fixe convenabile, serviciu prompt. — La dorință în provincie trimitem mustre.

HI 1879

Roagă binevoitorul sprijin

Hirsch Antal

croitor domnesc

ARAD, Andrassy-ter 21

gurate, bătute de furtuni morale, măhnite de lipsuri și de suferinți? Gândurile acestea ne strică bucuria pe care o încercăm contemplând viața celor fericiți. Ne întristează mai ales convingerea că omenirea nu se va schimba niciodată. De ce în natură întocmai ca și în omenestile existențe, numărul petelor de umbră îl întrece pe acela al stropilor de lumină?!...

Transformarea s'a consumat! Pe bulevardul Saint-Michel, în colț cu rue des Ecoles, noua sucursală a Societății Generale se va deschide peste puține zile. Localul e nou, spălucit și glacial. Pe ușa cu geamuri s'au și zugrăvit cuvintele: „La caisse este ouverte de 10 h. de matin à 5 h. du soir”. În curând, la birourile de lemn masiv vor lucra contabilii și funcționarii de bancă. Pe pupitre se vor deschide registrele instituției. Cuvintele cari vor răsună în acest loc vor fi calde, precise, măsurate. Ele vor gonji fără milă rumoarea încrustată în pereții bătrânului local. Ea se numea până în vara trecută cafeneaua Vachette.

Cuvintele acestea nu vă spun poate nimic. Pe parizienii însă cari fac parte din lumea literelor și a artelor, ele îi înduioșează. Deasemenea pe mulți studenți din cartierul latin. Cafeneaua Vachette a fost locul lor de întâlnire, centrul unei vieți șgomotoase, plină de farmecul tinereții. În jurul meselor de marmoră au șezut atâția ani Români veniți să studieze la Paris. Ei frecventau cu dragoste cafeneaua plină de amintiri pioase. Toți familiarii cafenelei cunoșteau colțul sumbru în care se adăncea pe vremuri bătrânul Verlaine. Localul Vachette a fost mai ales celebru prin clientela marelui poet.

Acolo, pe bancheta de piele roșcată, ședea el ceasuri întregi, cu mâna infundată în buzunarul hainei, cu ochii perduți în fumul de tutun, ori ațintiți pe paharul cu absint din fața sa. În acest loc, în care peste puține zile se vor înșira cifre implacabile și reci, a conceput el câteva din nemuritoarele lui versuri. De jur împrejurul său, se desluseau în norii albaștri ai fumului de pipă, capete pletoase de boemi, frunți luminoase de artiști, chipuri fragede de grizete. Un murmur necurmat, întretăiat de hohote de ris, roia prin încăperea. Am cunoscut și eu familiarul local, mi-am luat chiar cafeaua pe terasă în ultima noapte a existenței lui. Eram la aceeași masă cu dâni Goga, Lovinescu și Victor Eftimiu. Și cu toții evocam tocmăi vremurile îndepărtate când Paul Verlaine își petrecea zilele la Cafeneaua Vachette. Chipul lui bărbos, cu ochii verzi și îmbrumați, cu gura de copil suferind plutea pe dinaintea noastră. Azi, trecând prin fața filialei Societății Generale, m-am gândit la toate acele generații de artiști și de studenți cărora cafeneaua le-a fost atât de scumpă în tinereța lor. Cu câtă melancolie își vor fi amintind acele timpuri severii notari de provincie; magistrații solemnii, gravii profesori, academicienii glorioși cari au supat cândva la Vachette în societate grațioasă și frivolă. Risetele, glumele și sărutările lor, preschimbate într-o vagă rumoare, se vor fi încrustat desigur în pereții localului. Dar glasul măsurat al slujbașilor de bancă și sunetul înghețat al auzului pe marmoră, vor gonji, în curând, după cum spusesei, impalpabilele vestigii ale unui trecut ușuratec și voios. Și în locul unde se concepeau și se recitau odată versuri, vor roi cifrele reci.

...E primăvară. Cerul se înalțăstrește. Copacii au înmugurit. Peste puțin serioșii funcționari de bancă vor ședea în fața birourilor de lemn închis și se vor adânci în socoteli. Pe bulevardul Saint-Michel va fi soare, căldură, verdeată, tinerețe. Grupuri de studenți vor trece glumind și vorbind tare, părechi tinere se vor plimba ținându-se de mână. În sucursala Societății Generale va domni o liniște adâncă, întreruptă doar de hărăitul penei pe hârtia registrelor. Și se va întâmpla așa, că, fără să-și dea seama de ce, gravii funcționari își vor simți doodată gândurile ritmice și înaripate. Ei se vor înduioșa fără de pricină, un dor nelămurit le va înfiora sufletul. De sigur că își vor închipui că încearcă influența primăverii. Ei nu-și vor da seama că înduioșarea lor va fi cauzată de duhul neliniștit și dulce desfăcut pe vremuri din geniul lui Verlaine și a altor poeți. El va fi acela care va pluti

nevăzut prin încăperea spălucită și glacială. Toate visurile, iluziile și speranțele tinerilor cari odinioară au ris, glumit, visat în fumul cafenelei Vachette vor tulbura atmosfera aspră și curată a localului de bancă. Ele îi vor emoționa o clipă pe gravii slujbași. O tristetă dulce pe care nu și-o vor putea explica, li se va pogori în suflet. Și pe bulevardul Saint-Michel va fi soare, căldură, verdeată, tinerețe...

C. R. B.

Cronica externă.

Situația în Anglia. În Anglia, chestia „home-rule” a trecut în al doilea plan și în primul plan a trecut chestia armatei.

Se știe că adevărata cauză a demisiunii ministrului de război, este lipsa de tact politic, grozava greșală pe care a făcut-o în ce privește pregătirea represiunii în provincia Ulster.

Imediat ce guvernul a fost încunostițat despre evenimentele ce se preparau în Ulster și de pregătirile de rezistență ale populației protestante din nordul Irlandei, el s'a gândit la ce mijloace trebuie să recurgă spre a evita neplăceri. S'a ținut un consiliu de miniștri, la care s'a propus întâi arestarea capilor agitației din Ulster. S'a renunțat apoi la această idee, dar s'a pus în vedere ministrului de război să ia măsuri, bine-înțelese *discrete*, spre a fi armata gata să facă represiunea.

Ce s'a petrecut apoi?

Ministrul de război, lipsit de orice tact diplomatic și politic, a găsit de cuviință să deschidă o anchetă spre a-și da seama de „spiritul ofițerilor și al soldaților”, lăsând să se înțeleagă că o represiune imediată și severă va fi ordonată.

Iată ce a provocat demisiunea ofițerilor irlandezi și până la un punct amenințarea cu războiul civil.

D. Asquith, primul ministru, spre a evita repetarea unor astfel de incidente, a făcut cunoscut parlamentului instrucțiunile pe care le-a dat relativ la menținerea disciplinei în armată:

1) Pe viitor, nici un ofițer, nici soldat, nu va fi interogat asupra atitudinii pe care el o va avea în oarecare împrejurări problematice.

2) Este interzis oricărui ofițer și soldat să ceară „asigurări” asupra ordinelor primite.

3) Orice ofițer sau soldat este ținut să se supună ordinelor legitime care îi vor fi date spre a apăra domeniul statului, spre a susține puterile civile pentru executarea ordinară a datoriilor sale, în caz de turburări.

Cum ministrul de război, n'a cunoscut, sau a neglijat aceste elementare principii, a trebuit să demisioneze.

Deschiderea Sobraniei bulgare. Se anunță din Sofia: Joi după amiază la orele 2 Sobrania s'a deschis în sesiune extraordinară, care va dura două luni.

Până în ultimul moment nimenea n'a știut dacă regele va apare sau nu în ședința de deschidere. Regele n'a venit însă, urmând sfatul guvernului, care i-a recomandat să nu se expune demonstrațiilor antimonarhiste ale stângei extreme.

Mesagiul motivează disolvarea precedentei Sobranii, declară că relațiile Bulgariei cu marile puteri sunt bune și guvernul se străduiește a le face și mai prietenoase. Legăturile cu imperiul otoman se desfășură în senzul cel mai amical, dat fiind numeroasele interese economice cari leagă ambele țări. Relațiile cu toți ceilalți vecini au fost restabilite și se nădăjduiește că

prin silințele mutuale ele se vor îmbunătăți din ce în ce mai mult. Viitorul Bulgariei este într-o muncă pacifică.

Mesagiul anunță că Sobrania va avea să se ocupe de o serie de măsuri ținând să asigure o situație economică și financiară țării.

După apelul nominal al deputaților s'a procedat la alegerea biroului.

D. Vacef, guvernamental, a fost ales președinte cu 122 de voturi din 222 voturi. Sobrania a ales apoi de vice-președinte cu 122 voturi pe dâni Momcilof, stambulovist, și Sava Ivancef, toncevist. Candidații opoziției unite democratul Danailof și socialistul Sacasof au avut 91 voturi. Pe 8 buletine ale socialistilor puri se scrisese: *Trăiască republica federațivă*.

Din inițiativa partidului democrat, toate partidele de opoziție, cu excepția socialistilor puri, s'au unit pentru a proceda în toate chestiile contra guvernului. Ei au cu totul 108 mandate contra 126 ale guvernamentailor.

Revoluția în Mexic. Dintre multele știri contradictorii cari ne sosesc, una pare a se confirma: revoluționarii au cuprins întreaga parte de nord a Mexicului, făcând prizonier pe generalul Villa. Aproape de Torrea trupele guvernului au fost bătute, lăsând pe câmpul de luptă peste 3000 de morți și răniți; pierderile revoluționarilor sunt mai mici. Se așteaptă apropiata intervenție armată a Statelor-Unite, care va pune capăt vărsării de sânge. În unele locuri se afirmă că Statele-Unite ar fi și mobilizat în secret două corpuri de armată, cari au plecat la sud.

Știrile zilei.

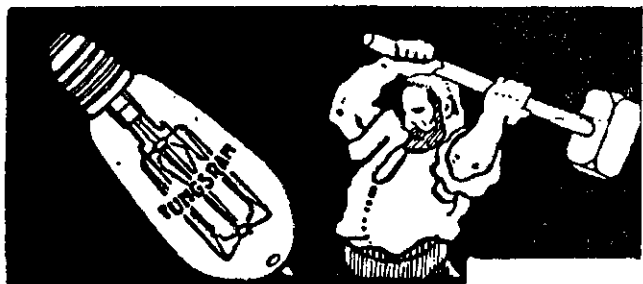
Atitudinea profesorului Apáthy în chestia românească.

Budapesta. — Azi și mâine au loc — după cum se știe — în Oradea-mare conferințele publice aranjate de secția din Oradea-mare a sociologilor maghiari pentru discutarea chestiei românești. Intre conferențieri a fost anunțat și profesorul dela universitatea din Cluj Dr. St. Apáthy, care însă împiedecat de a lua parte în persoană la conferințe în zilele fixate, din cauza că e angajat cu ținerea unei conferințe în altă parte, publică în numărul de azi seara al ziarului Magyarország un articol, în care își face cunoscută atitudinea sa în chestia românească.

Dr. Apáthy declară în acest articol că recunoaște drepturi cetățenești pentru toți locuitorii Ungariei. Sub egalindreptățirea aceasta însă nu este a se înțelege că Români să aibă în ținuturile locuite de ei aceeași situație politică, care o au Maghiarii în ținuturile curat maghiare.

Comparația cu Suițera nu o admite, deoarece aceasta țară e numai o alianță de interese iar în Statele Unite e în dezvoltare națiunea unitară a Yankee-ilor. Maghiarii sunt națiunea care a cucerit aceasta țară, iar despre popoarele celtice din Ungaria nu se poate spune și mai cu seamă despre Români că sunt descendenți ai triburilor aflătoare în Ungaria pe timpul cuceririi. Acesta-i un fapt istoric. (?)

Ungurii au dreptul și puterea ca din Ungaria să facă un stat național unitar. După statistica oficială sunt 10 milioane Maghiari în Ungaria iar Români sunt în număr cu mult sub 3 milioane. E o minciună că ar fi numai 8 milioane Maghiari iar Români 4 milioane. Iar dacă e vorba să se facă corecțiunile necesare datelor biroului de statistică, aceasta ar fi numai în favorul Maghiarimei. Nu poate recunoaște decât numai statul național maghiar unitar.

Să nu primiți altfel de lampă decât lampe veritabile cu fir **TUNGSRAM**.
cu inscripția **Fabricație din patrie.** Feriți-vă de imitațiuni!
(Bo 1795)

Ministrul plenipotențiar român la contele Berchtold.

Viena. — Ministrul plenipotențiar al României în Viena, dl Mavrocordat a fost primit ieri în audiență la ministrul de externe contele Berchtold, cu care a convorbit aproape o oră. În cercurile diplomatice se crede că plenipotențiarul României ar fi avut o misiune de la guvernul său, în chestiunea meetingului Ligei Culturale. După audiență dl Mavrocordat a trimis la București raport telegrafic.

Cercetare disciplinară împotriva universitarilor români din Cluj.

Cluj. — Senatul universității de aici a hotărât să pornească o cercetare disciplinară împotriva universitarilor români în chestia telegrammei adresată „Ligei culturale” cu prilejul meetingului.

Această cercetare s'ar porni afirmativ pentru că telegrama ar fi fost trimisă în numele tuturor universitarilor români din Cluj deși mai mulți au protestat împotriva trimiterii telegrammei.

Principii români în Petersburg.

Tarsoke Selo. — Tarul a dat ieri în onoarea familiei moștenitoare române un dejun de gală, cu 67 tacâmuri, la care au luat parte și ministrul plenipotențiar al României, suita principilor români și membrii guvernului rusesc.

Petersburg. — Ieri ministrul plenipotențiar al României a dat în onoarea perechei moștenitoare române și a printului Carol un prânz, la care au luat parte marile ducese Maria și Victoria Teodorovna, marele duce Gheorghe Mihailovici, membrii guvernului, dignitarii dela curtea rusească și corpul diplomatic.

Petersburg. — Azi Tarul a trecut în prezența principilor români în revistă trupele din garnizoana Petersburgului.

Albania proclamă război.

Roma. — Agenția Stefani anunță din Durazzo că domnitorul Albaniei Wilhelm în urma evenimentelor dela Corița a convocat pe membrii guvernului la un consiliu de război. În acest consiliu domnitorul Albaniei a declarat că va merge însuși în fruntea trupelor albaneze împotriva Epiroților. Membrii guvernului au ținut după aceasta un consiliu de miniștri în care s'a hotărât mobilizarea întregii Albanii. Ofițerii albanezi au înștiințat guvernul albanez că au câștigat dovezi că trupele Epiroților sunt conduse de ofițeri din armata regulată a Greciei.

Roma. — Epiroții au întrerupt focul împotriva Coriței, deoarece trupele albaneze au primit ajutoare.

Vacanță de Paști a contelui Czernin.

București. — După cum se vorbește în cercurile diplomatice, de aici, ambasadorul austro-ungar, contele Czernin își va lua în cursul săptămânii următoare o scurtă vacanță de Paști, apoi se va întoarce iară la postul său.

Noul primar al orașului București.

București. — Consiliul comunal a ales de primar al capitalei cu unanimitate pe d. Eugeniu Petrescu. Ajutori de primar au fost aleși dnii Hălăceanu și Dobrescu.

Negril pustiesc coloniile europene.

Cairo. — Indigenii de pe valea râului Tris-dale (Abesinia) pustiesc coloniile de albi și ucid pe misionari.

Avansări în armata austro-ungară.

Viena. — În cercurile militare se vorbește că în Mai se vor face avansări în stil mare. 40 de coloneli vor fi avansați la rangul de generali, ceea ce are ca premisă însă, că aproape tot atâți generali vor fi trimiși în pensiu.

„Echo de Paris” despre politica externă a monarhiei.

Paris. — „Echo de Paris” atacă în numărul său de azi foarte vehement politica externă a monarhiei, mai cu seamă politica urmată față de statele Balcanice.

Monarhia — scrie „Echo de Paris” — vrea să exercizeze o presiune asupra României, pentru ca să împiedece căsătoria iminentă a prin-

țului Carol al României cu fiica țarului Rusiei. În scopul acesta ministerul de externe din Viena l'a îndrumat pe ambasadorul Czernin să ceară dela guvernul român în legătură cu aten-tatul dela Dobrișin extradarea lui Măndăsecu ceea ce a provocat furtuna de protestare în camera română. Acum 5 luni monarhia austro-ungară a pus la cale că Albanezii au năvălit în Serbia, iar de altă parte a trimis munițiune și arme Bulgariei. Și iarăș monarhia a fost care a ridicat protest împotriva ciocnirilor sângeroase dintre trupele sârbești și Albanezi. Tot astfel a încercat monarhia să cucerească mun-tele Lovce de care Montenegro are lipsa cea mai mare pentru apărarea lui.

Mobilizările de probă în Rusia.

Petersburg. — Mobilizările de probă pentru armata teritorială a Rusiei s'a început în 2 Aprilie. Mobilizarea se face în toate guvernamentele afară de Petersburg. Sunt chemați sub arme la 510 mii oameni.

Serbia a comandat 200,000 puști.

Berlin. — După știrile sosite aici guvernul sârbesc a comandat în fabricile de arme din Stiria 200,000 puști, și după cum se spune tot atâtea și din Franța.

Puterile și evenimentele din Albania.

Viena. — După informațiuni din sursă bine informată puterile nu se vor amesteca în Albania ci ele vor rămâne neutrale. Se așteaptă de altcun răspunsul la nota grecească care va sosi în 3—4 zile. În caz dacă puterile de fapt se vor declara pentru neutralitate, monarhia și Italia vor face propunere din nou puterilor pentru ca să se ia măsuri pentru respectarea hotărârilor luate de conferența ambasadorilor din Londra!

Paris. — După informații primite din anturajul ministerului de externe francez, marile puteri în caz dacă guvernul albanez nu va putea restabili ordinea vor trimite trupe în Albania pentru ca să pună capăt stărilor anarhice de acolo.

Italia a trimis un corp de armată în Albania.

Roma. — „Popolo Romano” anunță că guvernul italian a dat ordin ca un corp de armată să plece în cursul zilei de azi în Albania pentru ca să stea la dispoziția comisiei internaționale de control și să constrângă pe revoluționari la respectarea hotărârilor acesteia.

Berlin. — În cercurile diplomatice de aici nu se știe nimic despre o concentrare a trupelor italiene cari să fie trimise în Albania.

Meetingul aviatic din Monte Carlo.

Paris. — Premiul prim la meetingul aviatic din Monte Carlo l'a câștigat aviatorul german Hellmuth. Acesta e primul caz că la un meeting de aviație aranjat de Francezi să câștige premiul principal un aviator german.

Meetingul Ulsterienilor.

Londra. — În parcul „Hydepark” a avut loc azi o grandioasă adunare a Ulsterienilor în chestia Homerului. Au vorbit Balfour, șeful opoziției din camera engleză, Chamberlain și Charson.

Sufragetele au încercat să însceneze o contra demonstrație. Poliția le-a prevenit însă și le-a zădărnicit planul, împrăștiindu-le repede.

Drumul triumfal al primului ministru englez.

Londra. — Primul ministru al Angliei Asquit poate nici când n'a fost serbătorit cu atâta însuflețire ca în drumul ce l'a făcut ieri dela Londra prin Edinburg până la Capar. În toate gările pe unde a trecut trenul primului ministru mii și mii de oameni îi făceau ovații însuflețite. Mai cu seamă în Edinburg însuflețirea și-a atins culmea. Mai mulți l'au întâmpinat cu discursuri. După un scurt răspuns al primului ministru mulțimea de mai multe mii a cântat imnul irlandez.

Deasemenea a fost întâmpinat Asquit și în Capar, ultima stațiune a călătoriei lui.

Aviz abonaților noștri.

Rugăm pe stimații noștri abonați să nu uite a-și plăti fără amânare restanțele pe cvartalul trecut și să ne trimită totodată și abonamentul pe noul cvartal, înainte. Să-și aducă aminte de marele scop ce sprijinesc abonând acest ziar și să fie seamă de enormele piedeci materiale cu cari se tot luptă încă presa românească. Cu întoarcerea poștei așteptăm să ni se trimită toate restanțele, precum și abonamentul pentru noul cvartal Aprilie—Iunie. În caz contrar ziarul nu li se va mai trimite.

ADMINISTRAȚIA.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Aprilie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: scăderea temperaturii la sud, în unele locuri ploi cu furtuni.

Prognostic telegrafic: vreme rece, în multe locuri ploi.

Temperatura la amiazi a fost: 15 C.

O RUGARE CĂTRE COLABORATORII NOȘTRI. Rugăm pe toți colaboratorii noștri, precum și pe acei prieteni scriitori ai acestui ziar, cari ar dori să contribuie cu vre-o lucrare pentru numărul de Paști al „Românului”, să binevoiască a-și trimite lucrarea lor cel mult până în 27 Martie st. vechiu, căci lucrările ce vor sosi aici mai târziu din motive tehnice nu se vor putea publica în numărul de Paști.

Preparandie românească de fete în Lugoj. Ministerul cultelor a dat permisiune Ilustrității Sale episcopului Dr. Tr. Frențiu, ca dela 1 Sept. a. c. să poată deschide în Lugoj o preparandie de fete.

Aceasta concesie a ministrului cultelor și instrucției e un moment de-o mare însemnătate culturală pentru Banat și pentru întreg neamul nostru din această țară. Fetele noastre vor avea de acum înainte teren potrivit pentru a se cultiva în limba maternă și pentru a-și câștiga prin acea diplomă un sprijin în lupta grea pentru existență și pentru a se dedica instrucției în care femeile au avut totdeauna cele mai frumoase succese.

Până acum la institutele preparandiale românești, fetele puteau fi primite numai ca privatiste iar dela o vreme nu li s'a mai îngăduit nici asta. Pentru a-și câștiga o diplomă, ele trebuiau să meargă la studii în institute străine.

Această preparandie românească de fete va fi de bună seamă foarte cercetată și fetele cari vor termina aceste cursuri, vor avea un însemnat rol în educația copiilor.

Institutul acesta va primi eleve de ambele confesiuni, fără nici o deosebire.

„Domnul Notar” pentru Liga culturală. Miercuri seara s'a reprezentat la Teatrul Național din București „Domnul Notar” în beneficiul Ligei culturale pentru unitatea tuturor Românilor. A luat parte la reprezentație public neobicinuit de numeros. Corul studenților a intonat între acte, câteva cântece naționale.

Schimbări în comandamentul suprem al armatei române. Ni se anunță din București: D. general Hârjeu, fost ministru de război, a fost numit pe ziua de 1 Aprilie a. c. comandant al cetății București și inspector al fortificațiilor, în locul dlui general B. Zottu, numit pe aceeași zi șef al statului major general al armatei.

Dnii generali I. Culcer și Al. Iarca foști comandanți de corpuri de armată vor îndepărta

pe viitor rolul de subinspector generali ai armatei, suplinind în funcțiune pe A. S. R. principele Ferdinand.

Perechea regală română va face o excursie pe Dunăre. Ni se comunică din București: M. M. L. L. regele și regina vor face o excursie în cursul lunii Aprilie, pe Dunăre, pe bordul iactului regal „Regele Carol”.

Cu acest prilej suveranii vor vizita porturile Turtucaia și Silistra.

Contele Tisza despre pacea universală. Municipiul capitalei a trimis mai luna trecută o adresă guvernului în chestia păcii universale, la care contele Tisza răspunde acum prin următoarea scrisoare:

„La adresa locuitorilor capitalei în chestia păcii universale vă încunostințez, că guvernul de acord cu ceilalți factori competenți ai mării, dorește asigurarea păcii și se va alătura tuturor curentelor internaționale, cari — fără să atingă suveranitatea statului — vor afla o modalitate pentru înlăturarea pericolului unui război general”.

În urma acestor declarații categorice ale primului ministru se așteaptă ca marile puteri să desarmeze; guvernul maghiar a și făcut primul pas... urcând contingentul de recruți.

Statul major austriac a editat un dicționar militar românesc. Toți ofițerii și elevii școlilor militare au fost somați să se servească de această carte. Acum câteva zile a fost editată și o carte asupra armatei românești. Broșura face istoricul progresului armatei române, descrie forța armată pe timp de pace și război și are hărți și numeroase schițe.

Călătoria dlui general Coandă. Se anunță din Constantinopol. Generalul Coandă a plecat în Egipt. Va trece prin Atena. Generalul Coandă, îndeplinind misiunea ce i s'a încredințat de ministrul de război român, s'a folosit de trecerea sa pe aci spre a vizita casărmile, instituțiile militare și a constata renovarea armatei turcești. A vorbit și de chestia insulelor.

Se pare că o soluție nu este încă pe deplin stabilită în mod concret. Ministrul marinei Djemal pașa a salutat pe d. Coandă, în momentul plecării sale, pe bordul vasului român, unde a vorbit cu dânsul vre-o 40 minute.

Se știe că d. Coandă la întoarcerea în România, se va opri o zi sau două, la Constantinopol.

Mândărescu nu va fi extradat. După cum am anunțat guvernul maghiar a cerut României extradarea studentului Mandărescu, care i-a împrumutat pașaportul lui Cătăraiu, când acesta a pus la cale atentatul. Opinia publică românească și presa a protestat împotriva extradării studentului Mândărescu, care e cetățean român; iar studenții au trimis o delegațiune la d. Antonescu, ministrul justiției, care i-a încredințat că deocamdată nu poate fi vorba de extradare. Studenții au convocat o mare întrunire publică, care va cere prin motiune eliberarea lui Mândărescu, care e ținut în temnița din Văcărești, în arest preventiv.

Și Bismarck e neam de Ungur! Compatrioții noștri cari au dovedit că Adam și Eva au fost Unguri, în megalomania lor vreau să arate că și cancelarul de fier Bismarck e de origine ungurească. Ziarul „Pesti Napló” scrie că un oarecare neam din Prusia, înrudit cu marele bărbat de stat german, afirmă în memoriile sale că familia Bismarck și-ar trage originea dela miscăi

nobili de pe pusta maghiară. — Astfel cu vremea se va descoperi că tot ce a fost ilustru pe lumea aceasta, e neam de Ungur. Că Ungurii ce neam de oameni sunt, aceasta s'a dovedit de mult...

Pandaemonium. După o liniște de aproape doi ani, când luni întregi nu se vedea nici o pată pe Soare, acum se ivește brusc o recrudescență a activității astrului nostru central. În 31 Martie 1914 o pată enormă se apropia de bordul vest al emisferei solare. În 1 Aprilie dispare, dar în același timp o grupă de alte pete apare la bordul oriental. Acum înaintează normal pe emisferă și se vede în ochiane astronomice cât de mici.

Avis școlărilor noastre cari dispun de astfel de instrumente!

Cu recrudescența activității solare sperăm că se vor schimba și condițiile atmosferice terestre, foarte anormale în acești doi ani de minim pronunțat al activității solare. În ultima analiză, cauza tuturor fenomenelor meteorologice este Soarele. — Gavr. Todica.

Concertul din Timișoara. În numărul nostru de Vineri am fost avizat publicul interesat, că ne-am pus în legătură cu comitetul aranjator al concertului urmat de dans care se va aranja în 21 Aprilie n. 1914 în sala cea mare a hotelului „Principele de Coroană” din Timișoara. Azi ni se comunică, că interesul ce se manifestează pentru acest concert este nespus de mare și că se prevede o afluență mult mai mare decât la „Sezătoarea” de acum 2 ani. Concertul se aranjează în favorul fondului de zidire al Aluminului gr. or. rom. din Timișoara.

Cu informațiuni detaliate servesc dnii Dr. George Crăciun medic și Dr. Coriolan Balta avocat, Telefon Nr. 546.

În 21 Aprilie, întreaga zi, biroul comitetului aranjator va fi în permanență în sala cea mică a hotelului „Principele de Coroană”.

Dispozițiile refritoare la încvartirarea publicului participant se vor publica mai târziu.

Organizarea Dobrogei noi. Proiectul de lege asupra „Organizării noiei Dobroge” s'a terminat și va fi depus pe biroul parlamentului român. Proiectul cuprinde 9 capitole.

Noul teritoriu este împărțit în două județe: jud. Dîrstor cu capitala Silistra și jud. Dobrici cu capitala Bazargic (Dobrici).

Marca județului Silistra va fi efigia lui Mircea cel bătrân iar jud. Dobrici un far.

Articolul 2 al proiectului prevede că legile și regulamentele aplicabile în restul țării vor fi aplicate și în teritoriul anexat, cu modificările cuprinse în proiect.

Expunerea de motive spune că proiectul de organizare al noului teritoriu este stabilit pe baza a două principii fundamentale.

1. Instituirea unei prime organizări administrative chemate să înceapă și să prepare unificarea administrativă complexă a acestor teritorii de restul țării, de cari sunt legate pentru totdeauna.

Asigurarea unei dezvoltări locale liniștite care le este atât de necesară după lungile tulburări ale războiului balcanic.

Congresul internațional al presei va avea loc dela 12 la 15 Iunie în Copenhaga. După congres participanții vor vizita expoziția din Malmoe. La ordinea zilei sunt următoarele chestiuni:

Păstrarea secretului redacțional.

Dreptul de reproducere al lucrărilor ziaristice

Ajutorarea reciprocă a ziaristilor cari lucrează în țări străine;

Camera ziaristilor și asigurările pentru presă.

Studenți români la Constantinopol. Din Constantinopol se anunță: Numeroși studenți români, cu mai mulți profesori, vor veni aici de Paști pentru a vizita pe studenții turci.

D. Louis Barthou fostul prim ministru al Franței, din cauza campaniei electorale ce se deschide în Franța anunță că nu va putea merge în România — unde a anunțat că va ținea câteva conferințe, — decât în Ianuarie viitor.

Nu vrea să creadă! La închisoarea din Donai (Franța) s'a prezentat în celula criminalului Vandroth, condamnat la moarte pentru că a asasinat pe o rentieră, avocatul său, d. Escoffer.

Acesta a adus la cunoștința condamnatului la moarte, că grație intervenției sale, președintele Republicii a binevoit să-l grațieze.

Avocatul se aștepta la o explozie de bucurie, sau cel puțin la un semn oarecare de mulțumire.

Vandroth continua să păstreze aceeași atitudine mohorită, a omului care așteaptă minuta fatală.

— Nu zici nimic? îl întrebă avocatul.

— La alții, nu-mi spune mie fleacuri!

Vreai să-mi dai pilula amară în dulceață! Nu sunt din aceia față de care să prindă asemenea gogoși!

Sunt gata! Să vie maestrul, să-mi facă toaletă.

I-a trebuit avocatului 20 de minute spre a-l convinge pe încăpăținatul condamnat care și-a perdut capul, apoi de bucurie!

Relații de dragoste între o ducesă și un pușcăriaș. Din Milano se anunță: Un vagabond din Sicilia, cu numele Frénzi, care a fost multă vreme clientul temnițelor, a început relații de dragoste cu o tânără ducesă de Gonzaga. Tânăra ducesă a murit însă în zilele trecute de oțică și Frénzi a încercat un șantaj, amenințându-i pe părinții ducesei, că va da publicității scrisorile ce i le-a scris fiica lor.

Frénzi a pățit-o însă prost, căci a fost arestat momentan pentru șantaj.

Un munte se prăvălește peste un tren. Pe când un tren unguresc mixt trecea Joi dinspre Sibiu, lângă frontiera română și anume la punctul numit Megal, distanță ca 4 kilometri de Răul Vadului, o parte din munte s'a prăbușit peste tren sfărâmând 5 vagoane.

Nu s'a putut ști imediat câte victime sunt.

S'a comunicat numai că între morți este un frânt și un alt om de serviciu al trenului Unguresc.

Chestiunea soc. personalului administrativ al presei din România. Marți seara s'a întrunit în localul administrației ziarului „La Roumanie” din București personalul administrativ al ziarelor și revistelor din capitală constituindu-se într-o societate sub denumirea „Societatea personalului administrativ al presei române”.

Navigația sârbă apelează la industria românească. O companie sârbă subvenționată și garantată de statul sârb, are de mai mulți ani un serviciu de navigație pe Dunăre și pe Sava.

Data fiind extensivă din ce în ce mai mare a traficului, această companie și-a sporit capitalul la 10 milioane și își propune, în consecință, să-și sporească parcul de vapoare și șlepurii.

D. Ristici, ministrul Serbiei la București, a făcut luni o vizită dlui Dr. Anghelascu, ministrul lucrărilor publice, pentru a-l întreba dacă șantierele de construcție dela T-Severin și șantierele Feriș din Galați, ar fi în stare să construiască aceste bastimente și pentru a-i comunica că guvernul sârbesc ar dori cu deosebire ca aceste stabilimente românești să ia parte la licitația care se va ține în acest scop.

Knapp Sándor, Arad

Institut de vopsitorie, curățire chimică și spălarea cu aburi a albiturilor.

Local de primire: colțul străzilor Weitzer János, și Kazinczy.

Stabilimentul: strada Magyar nr. 26. — Comenzile din provincie se execută prompt și conștiințios.

No. 1247

Atelier pentru vopsirea hainelor în cele mai noi culori moderne, după model. — Curățitorie chimică de haine, în mod uscat. — Curățitorie și vopsitorie de dantele, perdele de dantele, pânuri de păr, covoare, stofe de mobile, mănuși etc.

Experiență îndelungată în strălucitate.

Sarah Bernhardt la spitalul Charing Cross. Consiliul spitalului din Charing Cross (Londra) a hotărât în unanimitate să ofere dnei Sarah Bernhardt, mare tragediană franceză, titlul de guvernor onorar pe viață al spitalului ca recunoștință pentru serviciile pe cari ea le-a adus în anul din urmă, o reprezentație în beneficiul spitalului francez și al spitalului din Charing Cross.

Generalul Pelecier despre sufletul soldatului francez. Alături seara la Ateneu, distinsul oaspete al României, generalul francez d. Pelecier, a vorbit despre „Sufletul soldatului francez”.

D. general Pelecier s'a ocupat de felul războinic al Gallilor, cari au uimit pe Romani și a spus că acest fel l-au moștenit Francezii. Gallii fu generali ca Hoche, Crillon, Bayard sau D'Artois, după cum „galli” au fost viteji ca sergentul Blondin.

„Vorbind de toți acești viteji deschizând în ochii d-v. cutia cu atâtea comori, o fac fără teamă d'a jigni pe nimeni, căci știm că rubinelor, safirelor și briliantelor ce fac să strălucească, veți opune alte nestimate, lucrind cu acelaș foc și care se numesc: Mihai Bravul, Mircea cel Mare, Tudor Vladimirescu și Valter Mărăci-neanu.

Trecând la bravura soldatului francez, Gallul de azi, generalul Pelecier a spus că ea egalează pe aceea a strămoșilor lui. În Maroc, soldații francezi au prins gust de moarte și cu fruntea senină ei merg spre lupte.

După ce a adus omagii bravurei soldaților români, citind câteva pasagii dintr'o scrisoare a lui Vasile Alexandri către Eduard Garnier, ceea ce provoacă în sală entuziaste aplauze, generalul încheie cu niște versuri prin care înalță gloria bravilor și aceia a martirilor morți pentru patrie.

Convențiile comerciale ale României. Pe lângă direcția comerțului din ministerul de industrie și comerț a României, funcționează cu începere dela 1 Aprilie un birou care va culege pe viitor toate datele necesare convențiilor comerciale care urmează să le încheie România cu statele străine.

Acest birou este prevăzut în noul budget.

La ministerul industriei și comerțului se prepară textul unei convențiuni comerciale ce urmează să se încheie între România și Egipt.

Accidentul de aeroplan al locot. Protopopescu. Ni se scrie din Târgoviște: Aviatorul locot. Protopopescu sosind aci cu un aparat Farman, la orele 3 și jum., în momentul aterisării la hipodromul școlii de cavalerie, fiind curenți tari, patinele aparatului au lovit brusc pământul. Aparatul s'a sfărmat dar aviatorul a scăpat neatins.

Condamnarca aviatorului Vadrines. Din Cairo se anunță, că aviatorul Vadrines a fost pedepsit de judecătoria consulară de acolo la 50 franci amendă, pentru calomnierea aviatorului Roux.

Contele Mihail Károlyi — în America. Contele Mihail Károlyi, plăcut se vede, de situația ce i-a creat-o contele Tisza, când l'a dat afară din parlament, sfășindu-i gulerul și vesta, a plecat în America, pentru a-și uita de acest neplăcut incident politic.

Acolo — după cum se anunță — a fost primit de Unguri cu tot entuziasmul.

Onorariile lui Maxim Gorki. Maxim Gorki și-a vândut operele sale — după cum anunță „Börsenblatt für den deutschen Buchhandel” — editorului I. D. Sytin pentru 200,000 ruble. Gorki însuș va îngriji redactarea acestor opere.

Un nou premiu — Rockefeller. Din Paris se anunță: Miliardarul american Rockefeller a mai dăruit institutului de medicină un premiu, de 5 milioane, care va purta numele său. Până acuma Rockefeller a dăruit, nu mai puțin ca 56 milioane pentru scopuri științifice.

Scandalul politic din Paris. După atâtea ședințe, interogatorii și confruntări, comisia de anchetă parlamentară, în afacerea Rochette, a formulat concluziunile sale, atât de mult aștep-

tate de lumea politică din Franța și chiar din străinătate.

După ziarele din Paris, iată care ar fi aceste concluziuni:

(Oficial, încă n'au fost aduse la cunoștință.)

1. Anchetă deschisă, din mărturiile primite, din confruntările operate, atestă că a avut loc o imixtiune de oameni politici în deciziunea luată de camera de apeluri corecțională în favoarea amânării procesului Rochette.

2. Dnii Monis și Caillaux, și-au manifestat dorința ca procesul lui Rochette să fie amânat.

3. Amânarea acestui proces a permis lui Rochette să-și continue operațiunile sale.

4. Onorabilitatea dlor Monis și Caillaux este pe deplin dovedită.

Prin urmare, „verdictul” comisiei nu va comporta sancțiuni grave și nu va atrage după sine punerea în acțiune a acelui formidabil aparat judiciar, care este înalta curte.

S'a blamat fără a se condamna.

Tot la acest loc amintim, că procesul dnei Caillaux va fi judecat la Paris în a doua jumătate a lunii Iunie. Avocatul dnei Caillaux, Labori, a cerut ca ea să fie judecată pentru leziunea ce a pricinuit moarte, iar nu pentru omor. Depozițiile de până acum ale martorilor sunt favorabile doamnei Caillaux și se speră că cererea avocatului va fi realizată.

Literatură și Istorie. Pe lângă cărțile de istorie propriu zise și pe lângă colecțiunile deosebite de acte și documente în cari se păstrează tot ce poate interesa istoricește, mai există o literatură aparte care fără a fi de fapt o literatură de acest domeniu aparține totuși istoriei.

În genul acestei literaturi e și cartea contelui de Maugny apărută de curând la Paris și intitulată „50 de ani din viața mea, 1859—1909”, care se poate pune printre lucrările de valoare ale aceluia cari și-au scris memoriile.

Contele de Maugny n'a participat la acte de acele cari pot face epocă, dar în împrejurările în cari a trăit a putut cunoaște în deaproape unele capete încoronate, despre cari a scris câteva impresii caracteristice.

Ca ofițer atașat al regelui Victor Emanuel II al Italiei, și la întoarcerea sa în armata franceză, ca ofițer imperial, ca diplomat și ca trimis al Franței în Teheran, a putut lua parte la evenimente însemnate și cunoaște în deaproape înaltele personaje cu cari venia în contact. Astfel el a putut vedea măreția palatului imperial al Franței și a putut fi în raporturi strânse cu Gambetta, cu Galliffet și cu generalul Boulanger, fiind de multe ori în apropiere de capetele încoronate din statele europene.

Despre primul domnitor pe care l'a servit, regele Victor Emanuel II al Italiei, contele de Maugny face o lungă descriere caracteristică. El ne spune că Victor Emanuel era un om original, care disprețuia eticheta, și mai cu seamă protocolul regal!... Prefera singurătatea și plăcerea de a vâna prin codrii seculari ai Italiei, și mai ales se întreținea cu multă plăcere cu poporul și țărani italieni cu cari adesea lua masa în comun, când se ducea la vânătoare.

Despre Napoleon III contele de Maugny afirmă că era de o bunătate și politeță exemplară și desminte ceea ce au scris istoricii francezi că ultimul împărat al Franței ar fi fost lipsit de voință și energie.

Pe regele George I al Greciei contele de Maugny l'a cunoscut la Aix-les-Bains unde l'a auzit idolatrind în mod aproape copilăros, pe împăratul Francis Iosif I, și pe Nicolae II, țarul Rusiei.

Pe regele Eduard VII al Angliei contele l'a cunoscut la Paris, în timpul când regele Angliei petrecea în voie, și fără nici o răspundere, ca principe de Walles. Contele l'a putut cunoaște în mod cu totul intim în promenadele și escapadele de pe bulevardele Parisului, în cluburile înalte, în culisele teatrelor, și în luxoasele camere separate ale marelor restăurante. Mai târziu contele l'a văzut scriind în ziarele franceze cronici politice externe de mare însemnătate — înainte de a se fi urcat pe tron.

Nu mai puțin interesante sunt celelalte amintiri ale contelui de Maugny care ne povestește în cartea sa fapte și observațiuni despre „regele regilor” șahul Nared-Dim al Persiei, despre mareșalul Mac-Mahon și despre alte personalități celebre din cartea istoriei europene.

Sigrid Ibsen, fiul marelui Henrik Ibsen, a scris o piesă de teatru intitulată „Robert Frank” cu caracter politic, care s'a jucat cu succes și despre care critica germană și franceză vorbește în chip elogios.

Albinele și bețivii. Sunt arhicunoscute raziunile pe cari le-a făcut și le face alcoolismul în toate țările și în toate straturile sociale. Există o literatură întreagă în această privință. Multe societăți s'au înființat special pentru combaterea alcoolismului. În multe țări s'au făcut și legi cu scopul de a combate și de a pedepsi pe alcoolici.

Care e rezultatul? Din nenorocire, cine a băut, va mai bea, cine e alcoolic, rămâne alcoolic.

Zilele trecute însă un savant, pretinde că a descoperit un remediu excelent, grație căruia omenirea e salvată de consecințele funeste ale alcoolului înmagazinat în organism, mai mult sau mai puțin intermitent.

Procedeul e simplu.

Oricine e găsit în stare mai mult sau mai puțin acută de beție, i se va administra câteva pișcături de albine. Acidul formic, introdus în organism, are — după experiențele nenumărate, făcute de acest savant, — un efect surprinzător: bețivul se va deștepta, nu numai cu mintea limpede și cu senzațiile perfect normale, dar cu un desgust profund pentru tot ce e beutură alcoolică. El va privi cu drag un pahar cu apă, dar va respinge cu indignare și cu un gest de repulsiune un pahar cu vin, fie el chiar de Malclera sau cu șampanie!

Din toți bețivii injectați cu acidul formic — injecțiunea însă pe cale naturală, adică prin pișcătura albinelor — nici unul nu s'a mai dat la alcoolism.

Prin urmare, iată soluția. Chestiunea e: vor exista atâtea roiuri de albine pentru numărul bețivilor?

Cănele lui Mistral și Poincaré. Cel mai credincios tovarăș în ultimii ani ai lui Mistral, i-a fost un câne, cu numele Totor. Totor a crescut în serviciul lui Mistral și n'a cunoscut nici o dată alt stăpân. El zăcea totdeauna lângă scaunul pe care ședea bătrânul poet și noaptea dormea înaintea ușei dormitorului. În vara trecută când presidentul Poincaré făcea călătoria cu automobilul prin Franța de sud, s'a abătut și pe la Maillane, pentru a-i face o vizită marelui Mistral. Totor negrul Totor, ședea la această ocazie solemnă, între scaunul lui Poincaré și al lui Mistral și pe fotografiile cari urmau să eternizeze acest dat, Totor va rămânea și el pentru posteritate în societatea celor doi mari bărbați ai Franței. După ce i-a murit în zilele trecute stăpânul, Totor a căzut într'o grea melancolie. Din când în când se ducea lângă patul marelui mort, sau se așeza înaintea scaunului și aștepta, că doar se va reîntoarce. În Dumineca trecută Totor a fost aflat mort într'un ungher al odăii. El a ajuns la convingerea că toate așteptările îi sunt deșarte și deci a preferat moartea.

Sufragetele din Pompei. Ultimele săpături făcute la poalele Vezuviului pe locul fostului oraș Pompei, au de rezultat o constatare așa zicând senzațională și anume: cât de mult semăna viața societății de atunci cu cea din zilele noastre.

Se știe că a fost descoperită, între multe alte ziduri și o ospătărie de pe acele timpuri pe ai cărei pereți erau scrise placarde pentru alegeri. Din aceste placarde se poate constata că și în Roma de odinioară au avut mare trecere șireturile și trucurile caracteristice ale alegerilor de azi.

De pe una din aceste placarde descoperim că și în Pompei au existat sufragete, cari însă nu au luptat pentru câștigarea drepturilor sexului lor, ci în interesul favoriților. Pe o placardă se poate citi bine de tot declarația unor dame cu numele Patronia și Stalia, unde zic, că dacă ele ar avea drept de vot nu ar vota cu altcineva decât cu candidații Casellius și Albuicius.

E interesant argumentul, cu care caută să convingă pe alegători în profitul favoriților. În josul placardei se scrie: Cei ce vor vota cu inima curată pentru candidații noștri, aceia vor fi favoriții lui Venus”. Mai jos se văd scrise următoarele: „Acela care nu votează pentru mine e un măgar”.

Nu trebuie să credem că acești candidați au luptat după posturi remunerate cu ceva. Oficiantii comunei romane munceau, fără a fi plătiți, dar alegerea în viața publică era considerată ca o mare onoare, cei aleși făceau încă pe cheltuiala lor drumuri, condus de apă, zideau temple și aranjau jocuri de circ pentru popor.

Dela clubul sportiv român „Gloria” din Arad. — Convocare. — Aprobate fiind de statutele clubului sportiv român „Gloria” din Arad prin aceasta convocăm o adunare generală ordinară pe ziua de 11 Aprilie a. c. seara la orele 6, în localul de lectură (casina) al Asociațiunii române din Arad (curtea bisericii gr. or. rom.). La ordinea de zi sunt puse: Deschiderea ședinței. Raportul comitetului. Cenzurarea rapoartelor. Alegerea noului comitet. Alegerea președintelor de onoare, a patronilor și a patroneselor. Primirea membrilor noi. Eventuale propuneri și interpelări. Arad, la 2 Aprilie 1914. — Dr. George Crișan președinte. Remus C. Moldovan, secretar.

Surprizele electricității. Profesorul Gariel dela societatea de medicină publică din Paris, a făcut zilele trecute o interesantă comunicare asupra primejdiilor electricității. Gariel a dovedit că și curentele electrice de mică tenziune sunt foarte primejdioase și pot provoca moartea. În sprijinul afirmațiilor sale, profesorul a citat două cazuri în cari moartea a fost provocată de curentele electrice mai mici de trei sute de volți.

O femeie tânără a fost găsită într-o zi moartă în bae. Cu toate cercetările făcute nu s'a putut explica pricina morții sale. Nu mult după aceea, o altă femeie tânără a murit în aceeași bae. De astădată s'a făcut autopsia cadavrului și s'a putut constata că trupul prezenta toate semnele obișnuite ale electrizării. Cercetările făcute în sala de bae au stabilit că firul electric comunica cu fundul băii; curentul electric se producea în momentul când persoana care făcea bae apăsa butonul soneriei. Curentul a fost constatat cu ajutorul unei lămpi de 110 volți care pusă în legătură cu soneria și cu fundul căzii, a intrat îndată în incandescență și a lumina.

Se făcuse prin urmare dovada că curentul electric fusese pricina morții ambelor femei. De altfel, cu câteva zile înainte, un copil care eșia din aceeași bae și voise să atingă butonul soneriei electrice, suferise o zguduitură puternică și simți violente dureri mai multe zile.

Electricitatea deci, care a făcut atâtea minuni și a adus lumii atâtea imense servicii, este în același timp dușmanul nostru de moarte și reclamă neîntreput cea mai riguroasă atenție, căci fluidul, superb și sălbatic, se răzbuță îndată ce are prilejul, pe oameni, cari după ce l'au smuls neantului îl pun acum la muncă mereu și cum îi taie capul.

x În sanatorul „Sanitas” din Versecz cu 1 Mai st. n. a. c. se începe al treilea sezon de cură. Rezultatele de cură din cei doi ani trecuți au fost foarte favorabile.

Sanatorul stă sub conducerea domnului medic diriginte Dr. L. Méhes. În institut se aplică factorii curativi fizici cunoscuți sub denumirea de cură fizico-dietetică sistemul Dr. Lahmann. Institutul este înzestrat cu aparatele cele mai moderne de cură.

Cura se folosește la boalele cronice și este indicată mai ales: la boalele sistemului nervos, ale căilor respiratorii, ale cordului, ale organelor digestivului, la tot felul de boale femești, la boalele de rinichi, ale beșiciei, prostatei și la urmările lor, la boalele constituționale, ale organelor motorice, la reumatism, dieteză urică și la boale climatice. Copii slabi și săraci de sânge (anemici) prin cura aceasta se reculeg admirabil. Sanatorul se află la poalele dealurilor în mijlocul unui parc mare și frumos. Are încăperi confortabile și întreținerea e de rangul prim pe lângă prețuri moderate.

Prospecte în limba română se trimit la dorință prin direcțiune. Sa 1997

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmanna pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, du-

rerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mittelmanna, farmacie la „Lep de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (M 1871)

x CINE MERGE LA BUDAPESTA cu afaceri ori să facă cumpărări să se adreseze cu încredere dlui L. Olariu, funcționar în minister. Dsa a deschis un birou de informații pentru Români din provincie ca să-i scape din mâinile agenților ipuitori.

Cine vrea să-și cumpere motoare bune, ori vr'o moară ori alte mașini, să se ferească de agenți, și să-i ceară statul dlui Olariu. Cine are ceva de vânzare, cine are vr'o rugare către ministeriu, cine are lipsă de frumumut etia, cine are orice altă afacere în Budapesta să-l scrie dlui Olariu căci va fi îndreptat spre bine și va primi deslușiri corecte.

La dorință trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare și de alte mașini. Adresa: L. OLARIU, Budapesta II, Margit körut 11. (A 1833—10).

x Ghete pentru serate, în culoare roșie, albastră, roșă și albă. Ghete de piele și de lac, modrene, la Weinberger János în Arad.

x Am onoare a aduce la cunoștință m. st. Doamne, că au sosit pălăriile după cea mai nouă modă. Transformările le execută în timp de două ore. Cerând sprijinul binevoitor a m. st. Doamne, semnez cu stimă: Iulia Roman. Arad, Deák-Ferencz u. 2. (Ro 1976—6)

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de orologe pentru turnuri, Budapesta VIII, Prater 9. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați, livrează cele mai perfecte orologe pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltulala proprie, la garanție pentru orologe livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x Cine face economie și totuși vrea să se îmbrace bine și modern, să ceară imediat mostre de rămășițe dela fabrica de postavuri Karl Kasper din Innsbruck, 402. Această renumită firmă de rămășițele de materii aglomerate, cari ajung pentru haine întregi p. bărbați, p. pantaloni, paletone, costume p. femei, jupoane etc. acum le vinde cu o reducere colosală, cu prețuri foarte scăzute.

x Noutăți de primăvară, pălării elegante, cravate ciorapi, albituri pentru bărbați, batiste pentru buzunar, rocuri de gumă, căciuli pentru călătorie și bogat asortiment de tot felul de articoli de modă pentru băieți, cu prețuri foarte ieftine în prăvălia de modă pentru bărbați „Chic” Arad, bulev. Andrássy nr. 15.

x Minge pentru football, ghete pentru fotbal, lopeți pentru tennis, minge și jucării, asortiment bogat și foarte ieftin la firma Hegedűs Gyula, Arad, bulev. Andrássy nr. 16. Telefon 506. (He 1891).

x Porci foarte grași vei avea numai dacă zilnic îi nutrești cu păsă, care nu mai trebuie să-l macini la moară, deoarece fiecare econom care-și cumpără această mașină, macină când și cât vrea, ceea ce pe deoparte înseamnă că nu se amărăște păsatul, pe altă parte nu plătești vamă morarului, iar astfel mașina se plătește ea singură. Fimdcă mașina poate fi regulată poți macina cu dânsa orice calitate de păsă. În decurs de o oră se poate macina 30—40 kigr. porumb. În cilindru încapă deodată 4 litri porumb. Afară de porumb se mai poate macina și orz, secară și grâu. Din nici o gospodărie să nu lipsească renumita moară de mână americană, „Texas”, de vânzare cu 25 coroane, numai la fabrica de mașini a lui KIRÁLY SÁNDOR Budapesta, VI, Felsőerdősor utca 4.

x Constipația la oamenii bine dezvoltati e de caracter trecător, însă la oamenii bolnavi foarte adeseori are urmări grave. Există, însă, din norocire un excelent mijloc de casă, apa amară naturală Franz Josef, care are efect plăcut și se poate spune, nicidecum nu rămâne fără efect, deoarece imediat sisteză constipația obvenindă din oricare parte a organelor de miștare. Publicațiile medicale ale spitalului Klemens din Münster dovedesc, că această apă minerală, fără să aibă vre-un alt efect neplăcut, cu siguranță produce scaun regulat. În urma acestor însușiri excelente apa Franz Josef ocupă locul prim și între mijloace solutive sărate. De vânzare la farmacii, drogherii și băcăni. (Hi 1867).

BORNOVA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

	— 4 Aprilie.
Grâu pe Aprilie	12.58
Grâu pe Mai	12.50
Grâu pe Octombrie	11.33
Secară pe Aprilie	10.13
Secară pe Octombrie	8.72
Ovăs pe Aprilie	7.73
Ovăs pe Octombrie	7.74
Porumb pe Mai	6.78

Bibliografie.

A apărut „Cosânzeana” revistă ilustrată săptămânală cu următorul interesant sumar: Radu S. Dragnea: Cultul locurilor. — Olimpiu: Cronică din București. — A murit, Măstral. — Dr. Prișea-Antonin: Din premejdile jucărilor de copii. — Un divorț împărătesc. (Napoleon și Josephine). — Rânduri mărunte. — Adunarea Ligei Culturale la București. — Christofor Columb, vecinul răcitor. — Dela „Societatea pentru fond de teatru român”. — Partea literară: N. N. Beldiman: Comoara. — Nichifor Crainic: Cântecul lunii (poezie). — Alphonse Daudet: O zi la Mistral. — T. Murășeanu: E ziua lacrimilor astăzi... (poezie). — St. O. Iosif: Cântec (poezie). — Anatole France: Crima lui Sylvestre Bonnard, roman trad. de Vasile Stoica. —

Afară de acest bogat material „Cosânzeana” aduce totdeauna interesante ilustrații din lumea întreagă.

Între revistele noastre, cari apar, când le place „Cosânzeana” are toată îndreptățirea la sprijinul publicului nostru, față de care această revistă își face datoria intrucât se poate. Ajutată de cititori cât mai mulți, „Cosânzeana” va apărea în condiții tot mai mulțumitoare, și va avea un însemnat rol în mișcarea noastră culturală.

O recomandăm cu toată căldura cetitorilor noștri, ca pe singura revistă recomandabilă din țara noastră noastră.

POȘTA REDACTIEI.

Stănescu, München. Nu ne-a sosit. Regretăm.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Traian Căltun, Borloveni. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Septembrie 1914.

D. C. Nu cunoaștem o carte de asemenea natură.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
coroane, expediarea se
face franco. (KI 1548—59)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

**PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCİAR
ROMÂN DIN BUCUREȘTI.**

ANUNT.

Se aduce la cunoștința publică că, Joi 27 Martie st. v. (9 Aprilie st. n.) 1914. Se vor trage la sorți Scrisuri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.343.600.— din care:

Scrisuri 4% a 30-a tragere Lei 145.700.—
Scrisuri 5% a 65-a tragere „ 2.197.900.—

Tragerea la sorți se va face la orele 3 p. m. în ședință publică în localul Societății, strada Colței Nr. 27.

DIRECTIUNEA.

CONCURS.

Devenind postul de vîcenotar comunal vacant prin abdicarea în comuna Szelistye, pentru îndeplinirea lui prin alegere esoruu concurs și invit pe candidații de notari calificați conform cerințelor legii, — de a-și înainta prin autoritatea lor competentă, cererile instruite cu dovezile de lipsă, la oficiul pretorial până în 16 Maiu a. c.

Szelistye, în 4 Aprilie 1914.

Primpretorul cercual.

Pi 2006—3

Vin

curat din viile proprii se capătă
dela 50 litre în sus:

alb din anul 1913 à . . . 48 cor. hl.
șiller „ „ „ „ . . . 52 „ „ „
alb „ „ „ 1912 „ . . . 56 „ „ „

AURELIA DR. PETRAN

Arad str. Lázár-Vilmos Nr. 4.

Caut pentru durată

Asistent diplomat

cu practică bună și de încredere. Ofertelor să se alătore atestate și pretenția de salariu.

Dumitru Banciu

Ba 2001

farmacist

Săliște (Szelistye, Szeben m.)

ANUNT.

O casă cu prăvălie și drept de trafic și licență de beuturi, situată la loc bun în colțul stradei, din cauza bătrănelor e de vândut. A se adresa proprietarului

Toma Meogan,
comerciant

Versecz
strada Timișorii 67

Me 2007—2

1 teglă cremă americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie pudră americană veritabilă	cor. 1.50
1 cutie săpun american veritabil	cor. 1.—
1 sticlă spirt petrolin Jenkey pentru păr	cor. 2.50
1 sticlă apă Pyrethol Jenkey pentru gură	cor. 1.50
1 sticlă picuri americani veritabili pentru dinți	cor. 1.—
1 sticlă ulei de ștucă fără gust	cor. 2.—
1 sticlă spirt pentru reumă	cor. 2.—

Comenzile din provincie se execută prompt.

HARSANYI KÁROLY,

farmacie la „Ingerul păzitor” („Órangyal”),

Budapesta, VII., str. Zugló nr. 16.

(E 1896—10)

**CONTRA
cioarelor
șoarecilor
tăciunelui**

cel mai sigur mijloc de apărare
este excelentul preparat, probat
de ani și în străinătate sub nu-
mele de

CORBIN.

Efect excelent, atestate numeroase! Nu influențează încolțirea semințelor! E ieftin! Efect sigur la pietruirea grâului, porumbului, ovăsului, secarei, seminței de rapiță, orzului, cânepii, zarzavaturilor etc. Faceți o singură încercare!

Amănunte interesante, modul de întrebuințare și ofert de prețuri trimite gratis:

Dr. Keleti és Murányi
fabrică chimică
in Ujpest.

Precum și la vânzătorul prim:

Schauer és Singer

in ARAD.

Preluare de ospătărie.

Aduc la cunoștința atât a on. public cât și a bunilor mei prieteni, că începând cu ziua de azi am luat în primire dela d. **Ambruster Lajos**

**berăria și restaurantul
„HAGGENMÄCHER”**

vis-à-vis de primărie pe care o voi conduce eu mai departe.

Mă voi nizu întru toate să câștig mulțumirea on. mei oaspeți.

BOZSIDÁR SZ. GYÖRGY.

Cu prilejul predării ospătăriei mele nu pot întrelăsa să aduc cea mai mare mulțumită on. mei oaspeți pentru sprijinul care au binevoit să mi-l deie. Rog ca nici urmașul meu să nu fie lipsit de acest sprijin.

AMBRUSTER LAJOS.

Bo 2005

Bătăturile,

scortoșenia pielii, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., franco
1 corpană 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la proșător: Dr. E. FLESCH, farmacie la „COROANĂ” în Győr

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

Recomand depozitul meu bogat asortat în PĂLĂRI de păslă, de pale, panama, florentine ș. a. CHIPIURI de mătăsă, ștofa, șevlot și luster, ALBITURI, gulera, mansete și batiste, cravate, bretele și jertele, UMBRELE și plolere, PORTMONEIE și tabachere, GHETE în chevraux, chevrett și box, MĂNUȘI de pele, glace, sued și ață, colorii solide, în fazon modern și exclusiv fabricate de rangul prim ș. a. Borsalluo, Ita, Hückel, Cooperativa, Pichler, Bossi și Böhm, — loss & Löwenstein — Lichtmann și Manhelm etc. desfacere în engros și detalii dela calitatea cea mai ieftină până la cea mai fină pe lângă prețuri moderate și strict fixate. Rog sprijinul onoratalului public român în deprinderea mea, semnez

Cu deosebită stimă: (Ba 1918—15)

Joan Balint „János”

prăvălie de modă pentru domni și băieți

Timișoara-Fabric. — (Platual orașului).

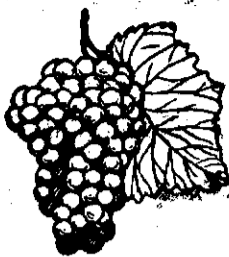
**Ceasornice,
Bijuterii,
Gramofoane, Plăci.**

Chiar și pentru
plătiri în rate.

Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, inele-litere 80 fileri. Lunar nou recepții de plăci. Mare magazin de articli pentru sport și lampe electrice pentru buzină! Pentru ceasornicele și gramofonele noi se dă garanție de 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint sdorbit. Tóti József, Cronometru și orologier artistic, Seghediu (Szeged) Dugonics-tér Nr. 11. Numeroase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent notați de plăci românești.

To 1253

Sursa de cumpărare a
ultioilor lemnoase cu rădăcini
**Berlandieri, —
Riparia Teleki**

(Ke 1719)

și alte soiuri de ulm netez
și mlădițe cu rădăcină, — la
Teleki Zsigmond, scotté de vio la VILANY
(com. Baranya).
Cereți marele nostru prețurent ilustrat.

Lucrări de acoperire cu țigle și ardesle

cu garanță pe un an, cu prețuri con-
venabile și în mod specialist execută

Răcz György

maestru de acoperit cu țigle și ardesle

Arad, str. Mikes Kelemen nr. 17.

La dorință merg la fața locului atât
în provincă cât și în localitate.
(Ra 1978)

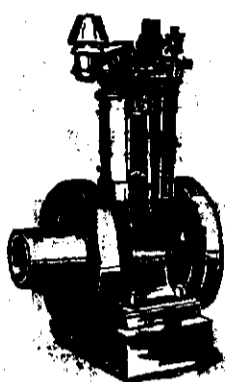
PENTRU CA SĂ CUMPĂRAȚI „PIANURI”

nu trebuie să mergeți în BUDAPEȘTA, în
„TRISKA”

se pot cumpăra cu prețuri favo-
rabile. În localitate introducerea
pe timp de un an o face gratis.
În provincă: expediază pianuri
cu porțo și pachetare gratis.

TRISKA J.
GLUJ (KOLOZSVAR),
str. Bartha-Miklós nrul 14.

Szegő Ferencz és Társa

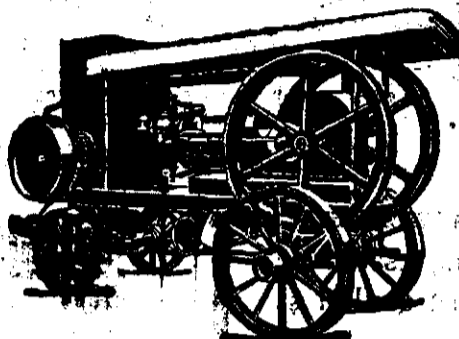
gépkereskedelmi vállalat
BUDAPEȘT,
V. Szabadság-tér. 17.
(Társadalom).

Agentia principală în Ungaria, a fabricii de
motoare sistem „Teco” a firmei **Tebler et Co.**
din Berlin. Motor cu benzină, excelent cu pa-
tru păle fără ventil.

Cele mai noi stabilimente de motoare pen-
tru absorbirea gazurilor și motoare-Diesel.

Garanta cea mai mare. Condițiuni favora-
bile de plată. Cereți catalog.
Se 1822

Fabrică
le mo-
toare cu
gaz în
Drezda
soc. pe
acții mai
păinte
Moritz
Hille.

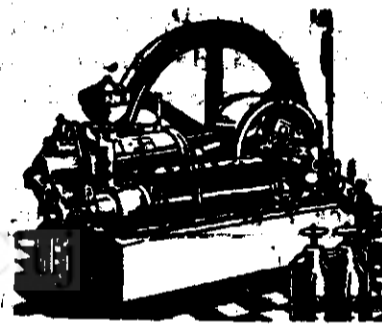
Cea mai veche și mai mare fabrică de
motoare cu gaz în germania-centrală.

Agenturi
principale: **KALMAR ERNŐ,** masinist
diplomat

BUDAPEȘT, VI, Podmaniczky-s. 4. Telefon 22-76/

Motoare în orice mărime. — Motoare cu benzină, gaz,
petrolu, oleu brut, gaz terestru, Diesel și absorbitoare.
Prospecte și trimiterea inginerului la fața locului gratis.
(Ke 1592)

CILE MAI BUNE MOTOARE!

Garantie pe mai mulți ani!

Ke. 1201

Condițiuni favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Körting

Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garni-
turi de îmblățit cu benzină și oleu brut, cu vehicule
Noutate senzațională. Noutate senzațională!
MOTOARE CU OAZH BERT
fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa

birou tehnic.

BUDAPEȘT, V., strada Korbay nr. 4.

În interesul d-voastră cereți prospect!

Reparator-ul lui KRIEGER

are efect sigur contra ronei, — padagrei,
— înghiașului, — jungliurilor, — sfășietu-
rilor durerilor de spate, etc.

De decenii acesta s'a dovedit un medicament in-
cerat de un efect neîntreout și, că el a ajutat
câtorva mii de oameni, asta o dovedește numărul extra-
ordinar de mare al scrisorilor de recunoștință și
mulțumiri.

În spitalul Rókus făcându-se încercări în 132 de
cazuri, în 126 cazuri s'a obținut o vindecare deplină.

1 sticlă mică de Reparator a lui Krieger
1 cor., 1 sticlă mare 2 cor.; de vânzare în farmacia,
dar fiindcă sunt și falsificări, e mai bine a se co-
manda cu poșta per ramburs 5 sticle 5 cor., sau
3 sticle mari 6 cor. franco exclusiv dela preparator.

Farmacia KRIEGER

BUDAPEȘTA, Kálmán-tér. — La 1772

Garai Károly

maestru de mobile de fer și aramă

ARAD

OFERĂ: mobile de fer și de aramă, ma-
traturi de sârmă, sezuturi de sârmă
pentru trăsuri, paturi pentru copii și
trăsuri pentru copii, garnituri de aramă,
mese pentru spălat complete, pălării
și matrașuri ce se pot strânge. Aran-
jamente pentru hoteluri și cafețele,
pentru spitale și institute.

PRIMESC spre executare orice lucrare în
această branșă cu prețuri foarte con-
venabile. (Ca 1785)

Comandele din provincă se execută prompt.

Dață nu v'ați procurat încă trambulele de pri-
măvară, vă rog să nu întrelăsați a-mi cerceta
bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat
asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

POSTAVURI DE HAINE PENTRU FEMEI ȘI PÂNURI PENTRU TALII

delnuri franceze, mătasuri pentru talii, zăfire
engleze, crețoane de Cosmanos, batisturi fran-
ceze, pânza engleze pentru haine.

MARE ASORTIMENT DE DECOURI PEN- TRU HAINE, CRAVATE ȘI CORSETE FOARTE MODERNE

Sosind lucrurile de primăvară, roagă binevol-
torul sprijin cu deosebită simț.

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de articole de modă pentru femei și bărbați.

ARAD, str. Corray, nrul 2/a.

Asortiment foarte bogat de pliere negre și în
colori moderne, dela cele mai ieftine până la
cele mai fine; mare asortiment de

ate, pânze de humbac și sifoate,

albituri pentru masă, garnituri pentru cafea,
ștergere, albituri pentru femei și bărbați, cio-
rapi, mânusi, broderii, basmăluțe, etc.

RĂMAȘITE DE PÂNZE ȘI BRODERII CU JU- MĂTATE PREȚ.

Singurul vânzător de cele mai bune pliere
pentru domni și femei, pe lângă o garanță de
1000 zile.

(la 1927—10)

RĂMĂȘITE DE STOFE

Le 1942

cari s'au aglomerat în magazinul meu, le vând sub preț, cu o reducere colosală. Aceste rămășițe de stofe sunt suficiente pentru haine întregi p. bărbați, pantaloni, paletone, costume pentru femei, jupoane etc.

Cereți mostre de rămășițe din stofe pentru BĂRBAȚI și FEMEI.

și le veți primi gratis și franco dela:

KARL KASPER
fabrică de stofe INSBROK, 402.

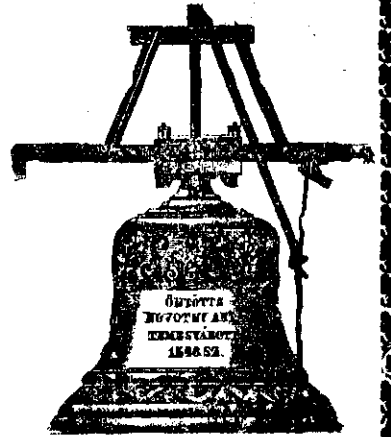

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoia de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu țanți ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kilg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de alinațitoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc., sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețurent ilustrat cu provocare la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

FUND. IN A. 1836. DISTINS LA NUMEROASE EXPOZIȚII.

(No 1882)

Horn Lajos, APATIN (Bácska).

Liferantul armatei regale române. Cea mai veche fabrică de instrumente muzicale în Ungaria.

Oferă renumitele și excelentele specialități de instrumente muzicale, după sistemul vienez, și anume: instrumente de aramă, — de lemn, — de suflat, apoi excelente instrumente de lovit și — cu aronș, precum și părți de ale acestor instrumente

Garantez pentru lucrare bună și conștiințoasă, și mai ales pentru sunet curat.

Violini de școală dela 6 cor. în sus, în orice preț. Asortiment foarte bogat în gramofone. — Condiții favorabile de plătire. — Reparaturi se execută ieftin și cu specialitate. — Prețurent gratis. —

Correspondență în limbile maghiară, germană și sârbă.

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și provincă prăvălia sa de

ceasuri și bijuterii,

Pentru ceasurile cumpărate și reparate la mine ofer garanție.

(Se 1588)

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot procura ceasuri de buzunar, de părete și sculătoare precum și tofelul de bijuterii și inele de logodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

ELECTRO

”
întreprindere de electricitate.

Náder A. és Társa

cuțitar, mare magazin de articlii de tehnică.

ARAD Str. Zrinyi 2.
(PALATUL BOHUS)

(Na 1928-5)

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de plept moderază catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Încetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gât, precum și febrintala, durerile de stomac și colica. Vindecă hemoroizii și boala genitală, cărăște rinichi, deșteaptă pofta de mâncare și promovează mîstirea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dinților găunoși, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgăceli, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra limbricului lat. Vindecă orice rană, locuri de rani, orbalțul, beșicile provenite din febrintă, buboale, urciorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi.

Altein echter Balsam
von Dr. A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Saerbrunn.

În cantitate mai mare de vânzare la drogheriile Thalmayer & Seltz, Hochmeister utódal și Radanovits; Testvérek in Budapesta, ori direct dela A. Thierry, farmacia la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch. În Arad de vânzare la farmaciile Földes Kelemen și Sfântul Ștefan a lui Hebe Vilmos.

Aduc la cunoștința
 on. mușterii că
 întreg asortimentul de
ghete Kobrak

le vând cu prețuri sub prețul de fabrică.

Priviți prețurile ieftine din galantare!!

FIȚI ATENȚI LA FIRMĂ!

Lányi Marcell

magazin de ghete

Arad, Str. Atzél Péter 1.

(La 1965—10)

CEL MAI MARE MAGAZIN DE OROLOAGE ȘI BIJUTERII
LOSONCZY LAJOS clasornicar și bijutier.
 ARAD, PIAȚA LIBERTĂȚII Nr-ul 1.

Serviciu
 prompt.
 Mare atelier
 de reparat.

Țin în magazin oroloage pen-
 tru buzunar veritabile elvețiene,
 oroloage de părete cu sunet
 de clopot, oroloage moderne.
 Bijuteri de aur și argint. Cea
 mai ieftină sursă de cumpărat.

Cu deosebită stimă
Losonczy Lajos
 orologier și bijutier.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească
 crema americană, pudra americană și săpunul american,
 care depărtează de pe față și de pe mâni orice fel de pete, și
 întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate până acum.

== Se capătă la: ==

Apoteca Sfântul Gheorghe în Oravița.

Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. Prețul pudrei
 americane 1-50 cor. Prețul săpunului american 1 cor. In contra
 durerii de dinți mai bune sunt picături americane. Prețul 1 cor.
 (Co 1874)

Institut de asigurare ardelen

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

edificiilor, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute
 de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale
 cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plăți simplă sau
 dublă a capitalului, asigurări de pensie și de participare la câștig, asigurări
 de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apeducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912.	K.	5,458,645.67
Capitale asigurate pe viață achitate	"	5,458,689.43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 (foc	"	193,667,241.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă (viață	"	11,740,710.—
	"	1,603,400.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice infor-
 mații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad,
 Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în aculsiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

PRIMA CUSĂTORIE ARĂDANĂ CU PUTERE ELECTRICĂ.

STERN CECILIA

magazin de haine pentru femei în ARAD, strada Forray nrul 2.

Rocuri de lister în orice culoare . . . . . cor. 12—

Rochie engleză modernă . . . . . „ 7—

Halaturi dela 6 cor. în sus.

Se 1923

Talți moderne dela cor. 2-80 în sus.

Jupon fin de mătăsă . . . . . cor. 9—

Jupon fin de cloth și lister dela 3 cor. în sus.

Halat de crepon și delin dela 14 cor. în sus.

Mare asortiment de noutăți de primăvară, și anume: rochii, talți, halaturi, costume și rocuri de lister și haina pentru copii, precum și albituri pentru femei. Șorțuri de lister, cloth și de spălat.

Costume după măsură se execută în decurs de 6 ore, iar haine de doliu în decurs de 4 ore.

CEA MAI IEFTINĂ SURSĂ DE CUMPĂRAT.

Nou local de hotel și ospătărie

Aduc la cunoștința On. public din Arad și provincă că am deschis un local de HOTEL ȘI OSPĂTĂRIE provăzut cu confortul cel mai modern în Arad, Pécskai-ut 1a. Mă voi nizu totdeauna să servesc On. oaspeți mâncări gustoase, beuturi nefalsificate etc etc. :: Camere se dau cu prețuri ieftine.

Prețuri ieftine.

Serviciu conștientios.

Roagă binevoitor sprijin:

SCHORMAN ISTVÁN

proprietarul hotelului și ospătăriei „LONDON”
ARAD, Pécskai-ut 1a. (So 1923-5)

Inștiințare!

Cu onoare aducem la cunoștința on. public, că la magazinul filialei noastre au sosit cele mai noi și moderne ghete gata de primăvară cu prețuri fixe convenabile. Rugăm on. public ca înainte de a-și cumpăra ghete să binevoiască a ne cerceta magazinul nostru.

Mai nainte MOSKOVITS, acum: filiala

:: fabricii de ghete ::

„HUNGARIA”

ARAD, Szabadság-tér 18.

Hu 1979

Schweffer Testvérek

florărie modernă de flori naturale ARAD, PALATUL MINORIȚILOR Telefon 337.

Distins cu decorații de rangul prim și cu diplomă de onoare pentru legarea artistică a florilor.
La comande din provincă rog adresa corectă.

OFERIM :

BRAZI

frumoși, diferite soiuri, cultivați excelent, cu prețuri ieftine.

BUXE

pentru margini, de 2 ani, 1000 bucăți numai 40 coroane.

GAROAFE REMONTATE

în culorile roșie și albă, 100 bucăți 20 coroane.

Dacă vreți să plantați pe lângă criptă sau cimitir, vă rugăm să faceți încercare cu brazii cultivați de noi, pentru a căror dezvoltare mai departe, garantăm.

TRANDAFIRII NOȘTRI CU TRUNCHIU ÎNALT

de 2-3 ani, cu coroane frumoase. Plante slabe și netrebnice nu avem.

Grădinăria noastră e la dosul abatorului vechiu lângă canal.

Roagă binevoitorul sprijin:

Schweffer Testvérek

Telefon la grădinărie nr. 601.

De vânzare un motor de petrol în stare bună.

Se 1922-5

Radó Gyula

prăvălie de confecțiuni
pentru dame în ARAD.

Noutăți în

COSTUME

din cottelen, pepita și alte stoffe
la modă cu cel mai bun croi,
acum dela 35 cor. în sus.

JACHETE

după moda cea mai nouă.

- Jachete scurte,
- Capoate de sport,
- Jachete de mătăsă,
- Capoate albe,
- Pardesiuri pentru copil,
- Haine pentru fetițe,
- Talii,
- Halate,
- Fuste,
- Mantale de lister și gumă

în asortiment extraordinar.

Bluze și haine de doliu.

Prețuri fixe! Telefon: 238.

(Ra 1995)

MAI NAINTE DE A CUMPĂRA VIȚĂ DE VIE, OLTOI DE VIE VIN

pomi sau arbori de lux
(de înfrumșețat) cereți în interesul D-voastră
cel mai nou catalog al nostru ilustrat, care
conține multe lucruri folositoare p. oricine.

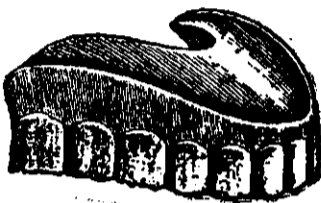
Adresa
principală: **Szücs Sándor Fia**
pepinieri de oltoi de vie și societate pe
acții pentru producțiune de vinuri.

BIHÁRDIÓSZEG. (Ke 1610)

FELICIAN PAPP

DENTIST DIPLOMAT

Șimleul-Silvaniei
(Szilágysomlyó),
Arany János-utca 1.

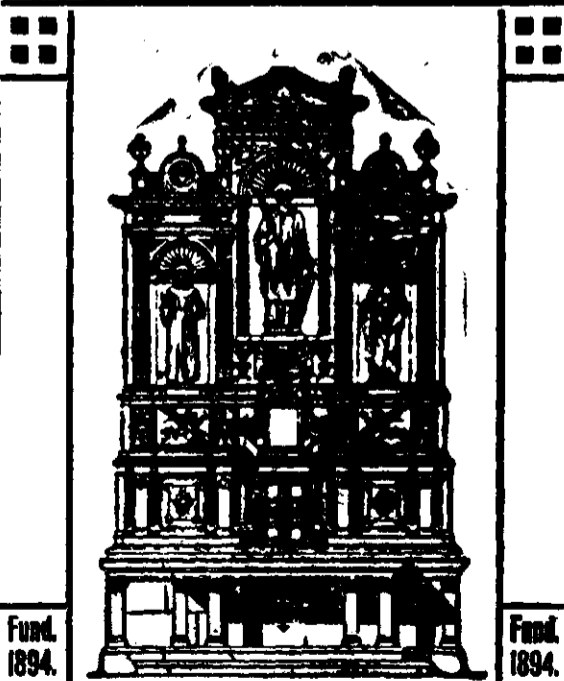

Execută coroane de aur și platină, șiruri com-
plete de dinți în cauciuc și celuloid, apoi dinți
artificiali fără de pod și cari nu se scot din gură,
foarte potriviți pentru a putea mânca pe ei și
cari înlocuiesc deplin dinții naturali. Vindecă
dinți și rădăcini bolnave, execută plombare de
rădăcini cu aur, platină, argint, porțelan și cu
cel mai noui dinți. Stelle cari pot fi schimbate,
și cari se potrivesc și la poduri cari nu se scot
din gură. Po 1802—15

STRIZS ISTVÁN

Industriaș artistic și constructor de altare, steller ar-
tistiche pentru aranjamente bisericesti

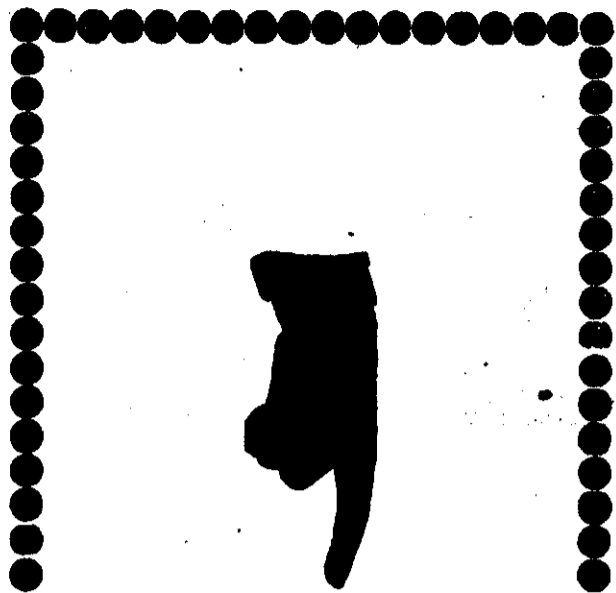
Isaszeg, Budapest mellet.

Fund.
1894.

Fund.
1894.

Execută în orice stil, altare moderne, iconosta-
suri, peșteri-Lourdes, a. mormânt, fântâni pentru
botez și anvoase, statue sfinte, icoane pentru
drumuri, din lemn și teracotă, potire, sacristii,
candelabre, felinare și totfelul de lucrări de me-
tal. Haine bisericesti, prapori, broderii artistice-
bisericesti de aur și mătăsă; renovări de biserică,
picturi, repararea și aurirea altarelor, pictarea
altarelor și a totfelul de icoane. Proiecte și de-
senuri prospecte gratis. Mergerca la fața locului
pe cheltuiela proprie. (S 1303)

Fiecare

are deja cunoștință!

că cele mai bune și mai ieftine

parfumerii

și stropitoare de Paști

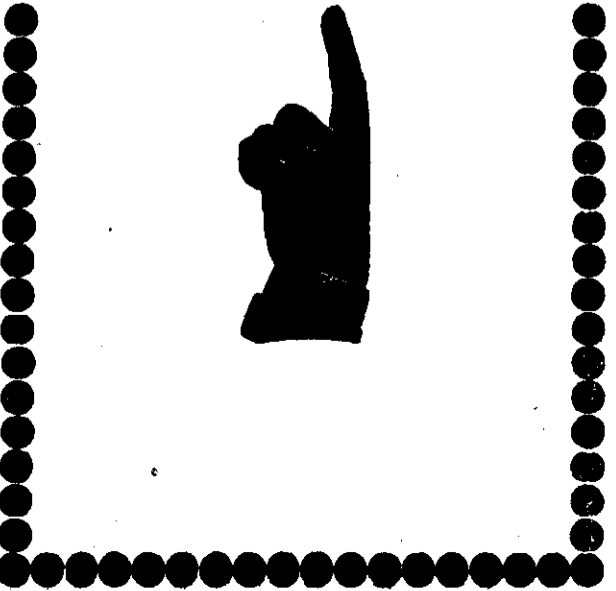
se pot procura dela

Drogheria Centrală

Vas Sándor és Társa

Arad, Bulev. Andrásy.

Va 1998

Sute de inși au spus deja...

că cele mai bune și mai durabile ghetete pentru
bărbați, femei și copii
se capătă numai la

„Asociația călătorilor din Arad”
(„Aradi Cipőtermelő-szövetkezet”),
ARAD, Piața Libertății (Szabadság-tér) 14.

Tot aci se vând *jumătăți de talpă de gumă*,
cari sunt durabile și scutesc piciorul contra
umezelei, apoi se execută grabnic.

Comenzi și reparaturi se execută prompt.

Prețuri ieftine! Serviciu conștiințios!

(A 1983—5)

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

Temesvár-Józsefváros, str. Fröbel nr. 58.
(Casa proprie).

fabricant de trăsuri și autocaroserie,
furnisorul postelor reg. ung. și mehanizmelor mi-
litare. — Mare depozit permanent de toțfelul de
trăsuri și calese noui și folosite. — Atelier de
reparatură. — Atelier de făurărie, rotarie și de
lustruit. (Ko 1928)

È în interesul fiecărui

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă
țesătură pentru garduri site și matrațe de să-
mă de oțel, să ceară prospect dela singurul pr-
parator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérel

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pent-
garduri

Arad, József-főherceg nr. 8

(vis-a-vis de biserica evang.). Vă veți convinge
că aici veți putea cumpăra cele mai bune și
mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 45.

(Fi 1866—25)

Sarkadi és Windisch

magazin de mașini de cusut, biciclete și gramo-
foane. — Reprezentanții în Ungaria de sud a
mașinelor de scris „ROYAL”.

Vârșeț (Versecz), str. Deák-Ferencz 3.

Oferăm on. public bogat asortatul nostru magazin, condițiuni
favorabile de plătire chiar și în rate, pentru mașini dăm 6—10
ani garanță. Mare atelier specialist de reparare. Prețuri gratis
și franco. La dorință mergem la fața locului. (Sa 1570)

TELEFON:

179.

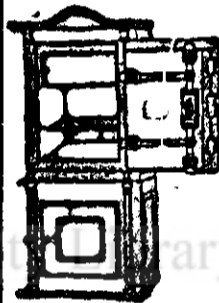
TELEFON:

179.

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate solurile și în
orice mărime, gata în tot felul de executări în
depozit, netede și indoite, fără legături lungi
prin urmare nici un sprijin pentru pârghia hoților.
Casse cu casete separate contra focului
și Parquill în periferie casete pentru ma-
tricule mici și mari. Prețuri moderate.
Pentru biserică, comune și societăți etc. după învoire și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,
Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.
Casse panțerate numai la comandă.

Alifă „Mágnás” p. față:

10 885-180

singurul mijloc cosmetic nevătă-
mător, contra sgrăbunțelor, des-
peierii pielii, petelor din față, cre-
pării pielii, roșății și centra tu-
turer boalelor de piele. După în-
trebuințarea unei singure tegle
dispar sbărciturile feței. Prețul 1
tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás”
(în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil.
Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate,
aspre și sbăroite. E de prisos a se mai întrebuința glicerină și va-
selin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cos-
metic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, cataru-
lui, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirt „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți.
După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fil.

Spirt „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impe-
decarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, inculerii
scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fil.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brunată deschisă, mijloc excelent
și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent
medicament, recomandat de către medicii, este praful de Ardeal
pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil.
O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru gălățe încetează
perirea gălăților. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și a insomniei.
Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de
vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de
imitații!

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorității.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante
cu prețuri moderate. Ținem la dispo-
ziție prețurile originale al celor mai
de seamă fabrici de candelabre. Exe-
cutăm toțfelul de transformări de cande-
labre, cea-ce aducem la cunoștință mai
ales acelor ce-și schimbă locuința. Tele-
foane de casă, instalațiuni de sonerii
electrice pentru camere, aranjamente
și reparări; lampe electrice pentru
busunar, ciucuri și prisme de sticlă,
toțfelul de articli și instrumente de
luminație.

Cu deosebită stimă

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

Cel mai vechi u magazin și atelier de reparaturi în
ARAD, de biciclete, mașini de cusut și gramafone.

Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria” și „Puch” precum și mașinile de cusut „Pfaff” sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timișoara—Ioșefin (Temesvár-
Iózsefváros) Hunyadi ut nr. 14.

Vânzare exclusivă de mașini și plăci Pahté, gramafone „COLUMBIA” și originale și cele mai noi plăci românești.

Mare atelier special de reparaturi

Mașini de cusut „SINGER” cu prețuri foarte ieftine.

NU MAI E LIPSA

ca să tunzi părul ciasuri întregi cu ajutorul foarfecilor și al piaptânului. Fiecare econom poate comanda pe o carte postală pe seama familiei

Mașina de tăiat părul Solingen

pregătită din cel mai bun oțel. Foarfecile mașinilor noastre nichelate sunt ascuțite și ciselate cu mare îngrijire și astfel să și expediază, alăturându-se la o mașină și un piaptân de tăiat de 5 și 10 mm un feder în rezervă. Expedierea se face și cu ramburs, ori trimițându-se banii înainte — Prețul unei bucăți 5 coroane, două bucăți se trimit franco. o o o o o o o o o o Ha 1844

DANIEL HAUPT

magazin de expediție, Fogaras.

STEFAN REGEL

măestru faur

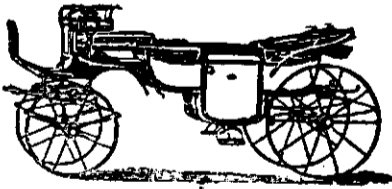
Lugos, Str. Buziașului Nr. 30. (Casa proprie)

Ofer on. public bogatul meu magazin de toffelul de birje, drocare și toffelul de trăsuri țărănești.

CATALOG
ilustrat se trimite
gratis și franco.

(Re 1984)

Prețuri ieftine.

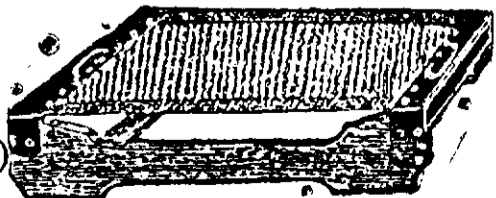
Lucrările de faur,
reparările trăsurilor și alte
lucrări în această
branșă se execută în mod
artistic.

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica Első szabadkai sodronyszövő fonó- és vasszerkezeti gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, matrațe în cadre de lemn și fer, săte, ciururi și țesături de Rabitz, săte și ciururi gata.

(Bu 1875)

Ciururi pentru nisip și pentru apărarea contra schinteiilor. Foiu pentru bisericii, ferestri de fer și scutoare de ferestri și toffelul de lucrări în această branșă.

Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri.
Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și
MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu
prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Nap-utca 8 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

(Ru 1929—60).

Komjáthy Rózsi

salon de pălării pentru dame

Arad, strada Deák-Ferenc nr. 5.

Aduc la cunoștința on. dame, că mi-au sosit cele mai proaspete noutăți de modă de primăvară. Asortiment bogat de pălării pentru femei, copii, velour și de plisă

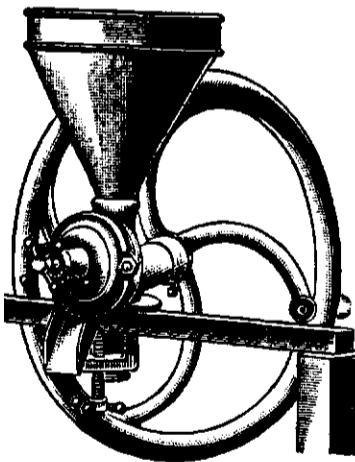
Depozit permanent de pălării de doliu. Străfor-mări se execută în decurs de 24 ore.

Rugând binevointorul sprijin al on. public, sunt cu distinsă stimă

(Ko 1915—10)

Komjáthy Rózsi.

Orice reparație la râșnița „Texas” o execut gratis

Correspondență în limbile germană și franceză.

„TEXAS” râșniță americană de mână

Râșnița „Texas” este cea mai bună și mai ieftină râșniță, a veacului prezent; macină toffelul de semințe, porumb, ovăs, orz, fasole, mac etc. Singurul instrument de mână care e foarte potrivit în gospodărie.

PREȚUL: 25 COROANE.

Ki 1930 FIRMA

KIRÁLY SÁNDOR

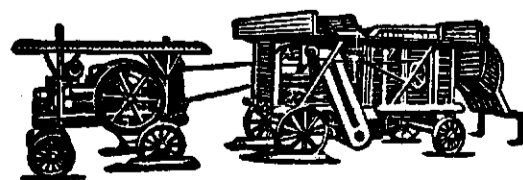
BUDAPEST VI., Felső-erdősor-u. 4.

„AGRICOLA”, BUDAPEST, V. Kőrall-utca 9.

Intreprindere de mașini agricole și motoare

Toffelul de uleiuri și curele

Ce e bun e și ieftin!

Toffelul de articoli tehnici

Ce e bun e și ieftin!

Motoare de oleu brut originale suediene și originale „DIESEL”, pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benzin și oleu brut pentru garnituri de treierat, care funcționează în toată țara spre deplina îndestulare a cumpărătorilor.

SE AFLĂ PURUREA ÎN DEPOZIT!

Prețuri moderate! — Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. — Catalog de prețuri și deslușiri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (A 1832) Correspondență românească!

Asortiment colosal

de noutăți de primăvară, pardesiuri pentru bărbați, băieți și copii, haine și pantaloni de modă, cu prețurile ieftine fixe indicate.

Szántó Mór és Társsa

magazin de haine **ARAD**, palatul teatrului și colțul străzii Atzél Péter, în parter și la etaj. ● ● ● ● Serviciu prompt.

Firma noastră mai are filiale la:

Miskolez, Arad, Sătmar, Sighetul-marmației, Sátoraljauhely, Salgótarján, Ózd, Rozsnyó etc. Sa 1078

Prețuri fixe!

Telefon nr. 421.

Noul nostru mare preț-curent ilustrat îl trimitem oricui gratis și franco.

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

Agentura

principală exclusivă a renumitei fabrici de motoare R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

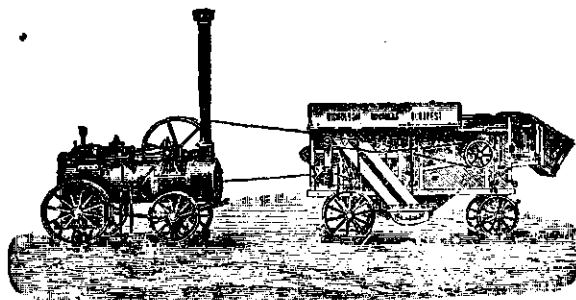
Cele mai noi motoare de benzină, absorbitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

Fără perturbări în lucrare.

GARANȚA
deplină p. imblătit
și pentru puterea
de lucrare.

CONDIȚII
favorabile de plă-
tire (pe mai mulți
ani).

Schimb de motoare și batoze uzate.

FRAȚII BURZA

cea mai mare firmă românească,
magazin de motoare, mașini de imblătit
și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește
cu explicații și prospecte.

In scopul de a lega afacerea merge în per-
soană pe cheltuiala proprie la fața locului.

Cereți gratis marele preț-curent ilustrat.

Mare magazin de vehicule și mașini de imblătit cu aburi.